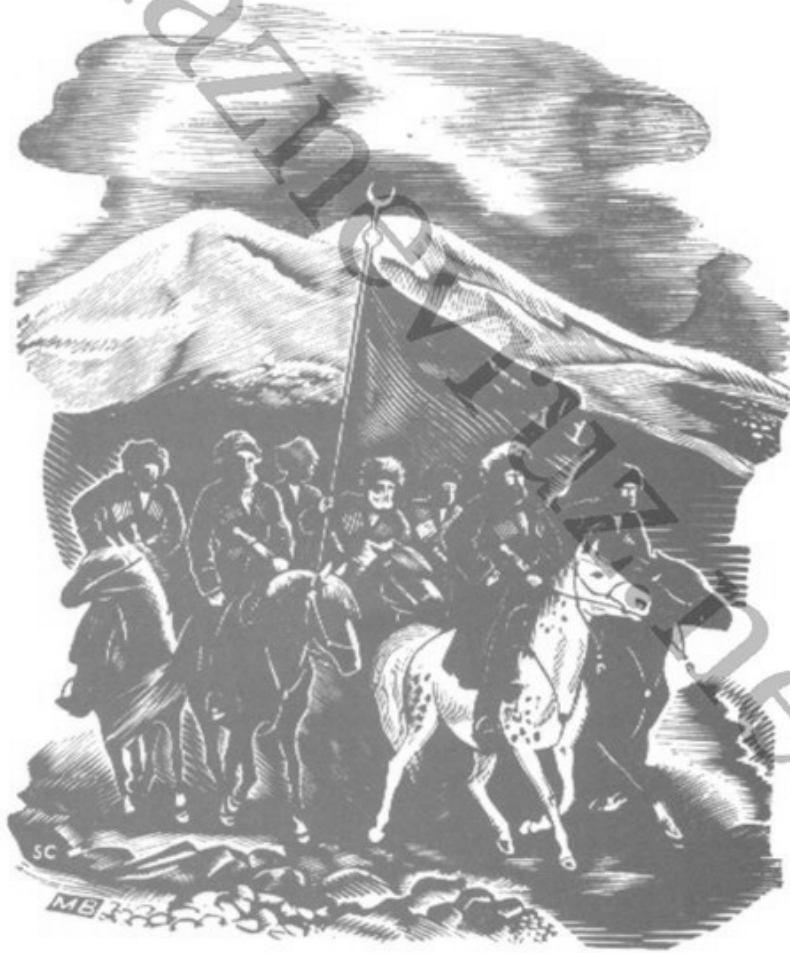

«Ey yer ve göklerin Hükümrarı! Vatan ve din düşmanlarına
karşı cihadımızda bize yardım et ve bizi düşmanların şerrinden koru!»

— İmam Şamil —

Birleşik Kafkasya

ÜÇ AYLIK DERGİ

Yıl:3

Mart-Nisan-Mayıs

1997

Sayı:10

İÇİNDEKİLER

ÇEÇENİSTAN Seçimleri Bağımsızlığın Tescilidir	
Birleşik KAFKASYA	1
Mikromilliyetçilik / Etnik Milliyetçilik	
Yılmaz NEVRUZ	3
ZELİMHAH YANDARBİYEY	
Osman ÇELİK	7
SİZ (Şiir)	
Kaysın KULİY	15
Ezelden Beri	
O. M. DAUDOV	
Çev.: Musa RAMAZAN	16
İçimizden Biri	
H. Remzi ÖZTÜRK	19
MİÑİ TAV (Şiir)	
İsmail SEMEN	22
Drau Faciası ve Bir Anma Töreni	24
Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin	
Kısa Ömürlü Oluşunun Sebep ve Saikleri	
Yılmaz NEVRUZ	26
RUSLARI Bekleyen Tehlike	
Lokman ÜZEL	31
Ben Sevmiyorum (Şiir)	
Batçakızı LIDYA	33
Çeçenistan Fotoğraf Sergisi	
Nail Sönmez	35
İz Bırakanlar	
Osman ÇELİK	38
Karaçay Halk Edebiyatı Araştırmaları	
Mahmut DUDA	40
"Kafkas Dağlılar Birliği" Çekoslavakya'da	
Çev.: Musa RAMAZAN	42
Dernek Haberleri	46

Birleşik
KAFKASYA
Üç Aylık Dergi

Genel Koordinatör:
Yılmaz NEVRUZ

Sahibi:
K.K.Karaçay-Balkarlılar
Kültür ve Yardımlaşma
Derneği adına:
Hüsnü KÜÇÜK

Yazı İşleri Müdürü:
Mehmet KARAÇAY

Yazım:
Cahide BAŞÇI

Haberleşme Adresi:
Mrk. P.K. 62
ESKİŞEHİR

İdare:
Akcami Mah.
Zeytinler Sk. 2
Odunpazarı - ESKİŞEHİR
Tel: 0.222.221 66 97
Fax: 0.222.230 34 07

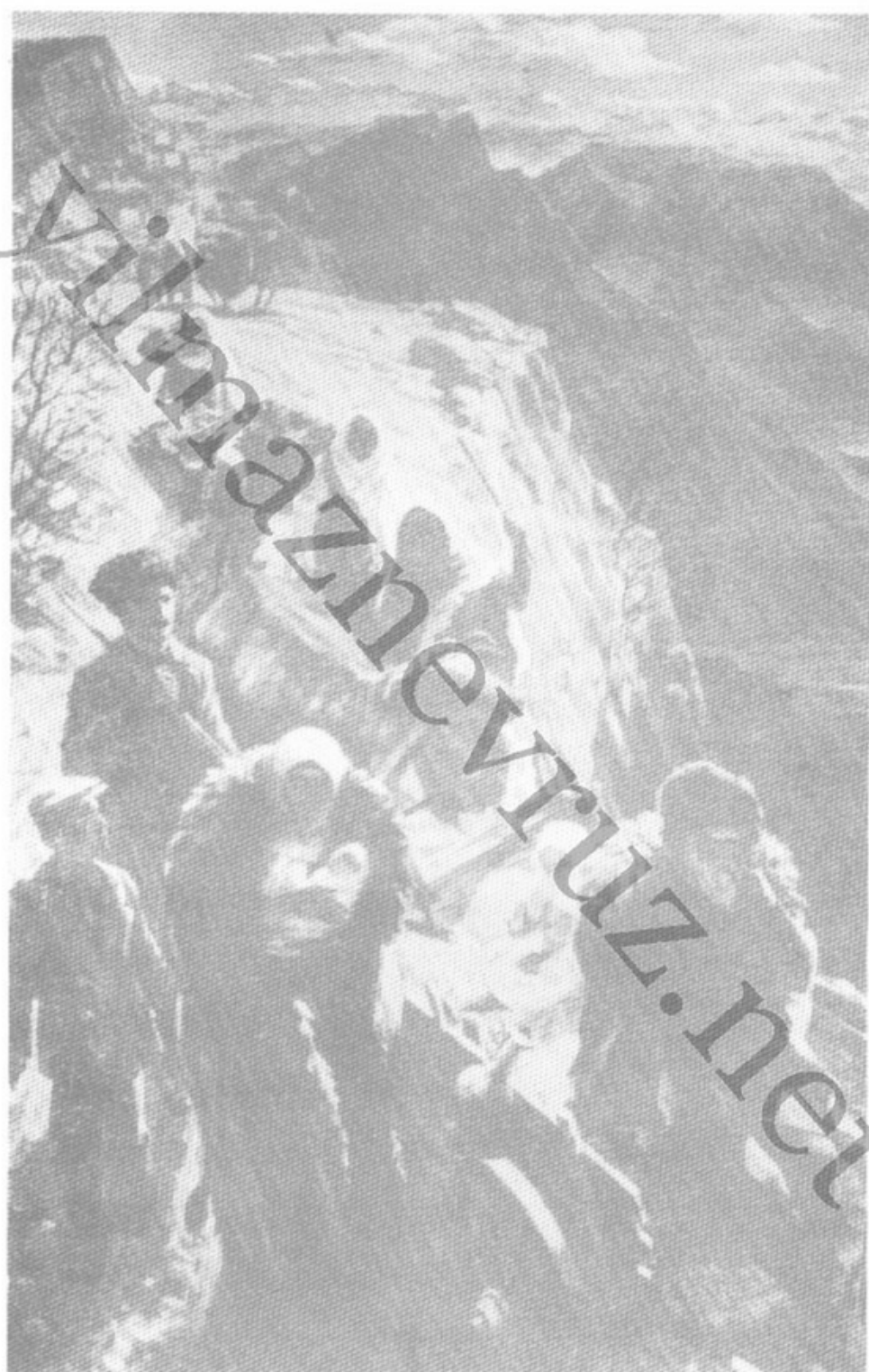
Yurtdışı Yıllık Abone:
40\$

Yurtiçinde:
Dernek hesabına
175.000 TL. bağışta
bulunmak suretiyle
temin edilebilir.

Posta Çeki No: 112736
(Mehmet KARAÇAY)

Dergideki yazılar kaynak
gösterilmek suretiyle
alınabilir.

Dizgi-Baskı:
ETAM A.Ş.
Matbaa Tesisleri
ESKİŞEHİR

Birlesik Kafkasya

ÜÇ AYLIK DERGİ

Yıl:3

Mart-Nisan-Mayıs

1997

Sayı:10

ÇEÇENİSTAN SEÇİMLERİ BAĞIMSIZLIĞIN TESCİLİDİR

Kahraman Çeçen Ulusu, 1 Kasım 1991'de ilan ettiği bağımsızlığını 11 Aralık 1994'de yıldırım harbi taktiğiyle başlatılan Rus taarruzlarına ve işgaline karşı emsali görülmemiş bir kahramanlık ve celadetle savunarak mağrur Rusya'yı mağlubiyete uğratmış ve Moskova yönetimini ateşkese ve barış görüşmelerine mecbur etmiştir. 30 Ağustos 1996'da imzalanan anlaşma ile Rus işgal ordusu Çeçenistan'ı boşaltmış, kukla yönetim lağvedilmiş ve Aslan Mashadov'un başkanlığında ulusal geçici hükümet kurulmuştur. Rusya Federasyonu böylece, hukuken tanımamış görünse de Çeçenistan'ın bağımsızlığını bir bakıma tanımak zorunda kalmıştır.

Geçici ulusal hükümet 27 Ocak 1997'de cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerinin yapılmasını kararlaştırmış ve Çeçen ulusunun hür iradesini yansıtabilecek demokratik bir seçim için gerekli ön şartları hazırlamıştır.

Ondan fazla adayın katıldığı seçimde oyların %60'ını daha ilk turda toplayan Aslan MASHADOV cumhurbaşkanı seçilmiştir. Zelimhan Yandarbiyev, Şamil Basayev ve Movladi Udugov gibi Çeçen önderlerinin cumhurbaşkanlığına aday olmaları düşmanlar arasında gizli bir sevinç yaratmış ve Çeçen liderler arasında taht kavgasının başlayacağı senaryoları üretilmeye başlamıştır. Ama Çeçen liderler kendi çıkarlarından ulusun ve ülkenin çıkarlarını üstün tutarak büyük vatanseverlik ve feragat örneği vermişler ve seçim sonuçlarını saygıyla karşılamışlardır. Ulusal önder şehit Cahar DUDAYEV'den sonra devlet başkanlığı görevini üstlenerek bağımsızlığın kazanılmasında büyük rol oynayan Zelimhan YANDARBİYEY seçim sonuçları belli olduktan sonra Aslan MASHADOV'u içtenlikle tebrik ederek "Kendisine ihtiyaç duyulan her sahada danışmanlık hizmeti vereceğini" ifade etmek suretiyle vatanperverliğin ve tavazuun cesim örneği olmuştur. Aynı şekilde, ünlü adaylardan Kafkas halk kahramanı Şamil BASAYEV de düşmanları çatlatırcasına "General MASHADOV ile hedefimiz aynıdır. İnşallah birlikte çalışacağız ve Çeçenistan'ın bağımsızlığı için mücadele edeceğiz" diyerek, Çeçenistan'ın asla Afganistan'ın durumuna düşmeyeceğini açıkça ortaya koymuştur. Diğer liderler de aynı yolu izleyerek seçim sonuçlarını saygıyla karşıladıklarını ve ulusal birliğe bağlı kalacaklarını ifade etmişlerdir. Böylece Çeçen ulusu bütün cihana ulusal birliğini bir kere daha göstermiş ve demokrasiye yatkınlığını da açıkça ortaya koymuştur.

ÇEÇENİSTANIN ÜÇÜNCÜ CUMHURBAŞKANI ASLAN MASHADOV

Fevkalade seviyeli ve medeni bir seçim mücadelesinden sonra 27 Ocak 1997'de Birleşmiş Milletlerin, AGİT'in, Rusya'nın, Avrupa ülkelerinin ve diğer bir çok

ülkenin gönderdiği müşahitlerin ve medya temsilcilerinin gözleri önünde Çeçen ulusunun hür iradesini yansıtan seçimler gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin daha ilk turunda **ASLAN MASHADOV**'un, oyların %60'ını toplayarak cumhurbaşkanı seçildiği anlaşılmıştır. 63 üyeli parlamento seçimlerinde ise ancak 4 kişi yeterli çoğunluğu sağlayabilmiş, geri kalan 59 üyelik için 15 Şubat 1997'de ikinci tur seçimlerin yapılacağı bütün dünyaya ilan edilmiştir.

Cumhurbaşkanı seçilmesi Çeçenistan'da olduğu gibi tüm dünyada ve Moskova'da da memnuniyetle karşılanan **Aslan MASHADOV** 12 Şubat 1997 günü büyük bir törenle yemin ederek cumhurbaşkanlığı görevini **Zelimhan YANDARBİYEV**'den devralmıştır.

Törene Rusya Federasyonu'na bağlı diğer cumhuriyetlerin yanı sıra Moskova'dan ve BDT'den pek çok konuk katılmıştır. Medyada yer alan haberlere göre Boris Yeltsin'i özel temsilcisi İvan Ripkin, başbakan Çernomirdin'i de Georgi Kurin temsil etmiştir. Barışın mimarlarından, Yeltsin'in eski Çeçenistan temsilcisi **Aleksandr Lebed** de törene katılanlar arasındaydı. Diğer ülkelerin temsilci göndermeleri Rusya Federasyonu tarafından önlendiği için bu ülkeler resmi temsilci gönderememişlerdir.

Hakikat halde Rusya boşuna çırpınmaktadır.

Boris Yeltsin'in Kremlin'de **Zelimhan Yandarbıyev** ile görüşmesi, Rusya Federasyonu'nun Çeçenistan'la eşit şartlarda barış görüşmelerini kabul etmesi ve 30 Ağustos 1996'da Hasavyurt anlaşmasını imzalaması, askeri birliklerini Çeçenistan'dan çekmesi, Çeçenistan seçimlerinin meşruiyetini tanıması, **Aslan MASHADOV**'un yemin törenine en üst düzeyde temsilciler göndererek katılması... Rusya'nın Çeçenistan'ın bağımsızlığını tanıması değil de nedir? Tüm dünya bunu böyle algılamaktadır. Zaten 1 Kasım 1991'den beri Çeçenistan *de facto* bağımsızdı. Şimdi ise bu bağımsızlık *de jure* tanınma sürecine girmiştir. Öyle anlaşıyor ki yakın bir gelecekte hem Rusya hem de diğer ülkeler Çeçenistan'ın bağımsızlığını hukuken de tanıyacaktırlar.

BAĞIMSIZLIKTAN TAVİZ YOK

Çeçenistan'ın yeni cumhurbaşkanı **Aslan MASHADOV**, cumhurbaşkanı seçildikten sonra verdiği beyanatlarda bağımsızlıktan asla taviz verilmeyeceğini özellikle vurgulamıştır. Yemin töreninden iki gün önce Türkiye gazetesi muhabiri Mustafa Özünegüven'e verdiği demeçte, omuzlarına aldığı görevin savaş sırasındaki görev ve sorumluluk kadar ağır olduğunu belirterek, ağır görevinin üstesinden gelmek için önce Allah'ın yardımına, sonra mesai arkadaşları ve halkı ile bağımsız Türk ve İslam ülkelerinin desteğine ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. **Aslan MASHADOV**, başkanlık adayı olan siyasi rakipleri ile arasında estirilmeğe çalışılan olumsuz havanın hatırlatılması üzerine, bundan sonraki çalışmalarında rakiplerinin hiç birinin bozgunculuk yapmayacağından emin olduğunu, aksi kanaati taşısaydı daha işin başında bu ağır yükün altına girmeyeceğini vurgulayarak iktidarı sırasında "Hukuk düzeninin kurulmasına öncelik vereceğini" söylemiş ve sözlerini şöyle tamamlamıştır: "Çeçenistan bağımsız ve egemen bir devlettir. Ülkenin bağımsızlığı Rusya dahil tüm ülkeler tarafından diplomatik biçimde tanınmalıdır."

Hoşgeldin **Aslan MASHADOV**.

Allah yardımcın olsun.

Birleşik Kafkasya davasına gönül verenler seni saygıyla selamlıyorlar.

Birleşik KAFKASYA

BİRLEŞİK KAFKASYA İDEALİNİN ÖNÜNDEKİ EN BÜYÜK ENGEL

MİKROMİLLİYETÇİLİK / ETNİK MİLLİYETÇİLİK

Yılmaz NEVRUZ

Etnik milliyetçilik, her ne kadar son 10 yılda, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra durdurulamayan bir akım haline gelmişse de, Bolşevik İhtilâlinde beri Sovyet Rusya'da "Emperyalizmin etkili bir aracı olarak" Moskova tarafından planlı bir şekilde yürütülmüştür. Rusya'nın amacı, şive farklılığını esas alarak, aynı millete mensup halkları/toplumlari küçük-küçük ayrı milletler haline getirmek suretiyle "parçalayıp hükmetmek" ve zaman içerisinde bu toplumlari asimile edip ruslaştırmaktır.

70 yıllık dönem içerisinde; Rus olmayan hristiyan ve putperest topluluklarda oldukça başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Alkolizmin de tahrik edilmesiyle Kuzey Rusya ve Sibirya'da yaşayan etnik toplulukların büyük kısmı ulusal özelliklerini yitirmişler, Rus kültür emperyalizminin baskısı altında ana dilleri fevkalâde zayıflamış, milli kültürleri yok olma raddesine gelmiştir. Buna en güzel örnek, Fin-Üğur toplulukları Sibirya'da yaşayan Pagan Türklerdir. Bunların etnik isimleri halâ kullanılmakta ise de dilleri ve kültürleri Rus dili ve kültürü tarafından istilâ edilmiştir. Kendi aralarında Rusça konuşup anlaşılmaktadırlar. Kültür hayatları da iyice yozlaşmıştır, can çekismektedir. Popülasyonun büyük kısmı Rus isimleri taşımaktadır. Özellikle Fin-Üğur topluluklarda Ruslarla evlilik ileri boyutlara ulaşmış ve ruslaşma süreci bir hayli yol almıştır. Pagan Sibirya Türklerinin akrabalık yoluyla ruslaşmalarının canlılık kazanmaması, Rusların bunlarla evlenmek istememesindendir. Zaten yüzyıllardan beri kabile-aşiret hayatından kurtulamayışları sebebiyle Rusya için bir sorun olmaktan uzaktırlar.

Yalnız Saha Türkleri'nin (Yakutların) özel bir durumu vardır. Kuzey-doğu Sibirya'da yaşayan ve birkaç yüzbin kişiden ibaret olan Saha Türk kabilesi, belki de göçebe hayatının etkisiyle rusça öğrenmeyi reddetmişler, buradaki Rus yöneticiler ve tacirler Yakutça öğrenmek zorunda kalmışlardır. Pagan kültürlerini de yaşatmaktadırlar. Ancak, "Millet olma" şuurları gelişmediği için Rusya'ya sorun olmaktan çok uzaktırlar. Onların amacı, yüzyıllardan beri sürdürdükleri ilkel kabile hayatını devam ettirmekten ibarettir. Dış dünya ile de pek ilgileri ve ilişkileri yoktur.

RUS OLMAYAN MÜSLÜMAN HALKLAR

Bu bölümde, İdil-Ural Türkleri ile Kuzey Kafkasya Halklarını nazarı iti-

bara alabiliriz. İdil-Ural türkleri (Kazan Tatarları-Başkurtlar) 1552 yılından beri (444 yıl) Rus esareti altında bulunmalarına rağmen islamiyetin birleştirici ve kişilik kazandırıcı etkisi sayesinde ulusal benliklerini koruyabilmişlerdir. Asimilasyon hadisesi bireysel kalmış, kitlesel boyutlara hiç bir zaman ulaşmamıştır.

İdil-Ural havzasında yaşayan Çuvaş Türklerinin özel bir durumları vardır. Bunlar, Kazan Tatarlarının akrabaları olmakla beraber, Rus işgali sırasında kısmen pagan, kısmen de henüz pekişmemiş müsliman olduklarından, Çarlık Rusyasının kararlı "hristiyanlaştırma politikası" karşısında; büyük kısmı zorla, geri kalan kısmı da büyük maddi imkânların etkisi ile hristiyanlığı kabul etmişlerdir. Ancak ortodoks düzeyde bir hristiyanlık hiç bir zaman oluşmamış ve Çuvaşlar çok zayıf inançlı hristiyan/şeklen hristiyan olarak kalmışlardır. Nüfus kesafetlerinin oldukça fazla olması ve hepsinin bir arada yaşaması, keza Kazan Tatarları ile komşu olmaları sebebiyle Rus kültür emperyalizminin baskısına iyi dayanmışlar, ulusal kültürlerini ve dillerini bugüne kadar koruyabilmişlerdir.

KUZEY KAFKASYA MÜSLÜMANLARI

Rus yayılcılığı Kuzey Kafkasya'nın kuzeydeki düzlüklerine 17. yüzyıl başlarında gelmişse de ülkenin tamamen işgali ve Kafkas Uruklarının fiilen Rus esaretine düşmesi siyasi olarak 1820 yılında tamamlanmıştır. Ancak, fiili işgal 1864 yılında gerçekleştirilebilmiştir. Konumuz Kuzey Kafkasya'nın istiklâl mücadelesi olmadığı için bu hususta ayrıntılara girmeyeceğiz, sadece fiili işgalden sonra başta Kuzey-Batı Kafkasya Adigeleri olmak üzere 1.5 milyon Kafkaslının Emperyalist Rusya tarafından, zorla anayurtlarından sökülerek Osmanlı Devletine sürüldüklerini ve Rusya'nın, Kuzey Kafkasya'yı işgal için, diğer uçsuz bucaksız müstemlekelerini kazanırken harcadığı askeri ve maddi güçten daha fazlasını kullanmak zorunda kaldığını ifade etmekle yetineceğiz.

Kuzey Kafkasya'da şive farklılıklarına göre etnik ayrımcılık politikasının başlangıcı ta Çarlık Rusyası dönemine kadar uzanır. İmam Şamil hareketi ile Kuzey Kafkas halklarının her zaman birlik haline gelebileceklerini somut olarak anlayan Çarlık Rusyası ilk günden itibaren "parçala-hükmet" politikasını uygulamaya koymuştur. Bunun için de zadedân ailelerden yararlanmıştır. Asırlardan beri birlikte yaşayan Karaçay-Balkarları ayırarak bir kısmını Terek Vilayetine, bir kısmını Kuban Vilayetine bağladılar. Keza Güney Dağıstanın kadim ahalisi Lezgileri de ikiye bölerek yarısını Dağıstan'a, diğer yarısını da Azerbaycan'a bağladılar. Aynı yöntemi İnguşlar için de uyguladılar.

Ama asıl ve bilinçli "parçala-hükmet" politikası ile "Etnik Milliyetçilik"

politikasını hayata geçiren, Sovyetler Birliği yönetimleri oldu. Bir taraftan etnik milliyetçilik tahrik edilirken, diğer yandan "Sovyet insanı-homo Sovieticus" yetiştirme adı altında rasist derecede "Rus milliyetçiliği"ne hizmet ettiler.

Etnik gruplara (sözüm ona) kendi dillerinde okuma-yazma, neşriyat hakkı tanındılar. Ama yapılan yayınların "milli" olmasına izin vermediler. Şeklen milli (anadil), muhteva bakımından marksist-Leninist yayın yaptırıldılar. Her etnik topluma kiril haflerinden ulusal alfabeler düzenlediler. Rusça kelimeleri sınır tanımadan (gerekli-gereksiz) etnik grupların anadillerine soktular. Ortaya çıkan kitaplar, (yarı ulusal dil-yarı rusça) yazıldığı için garip bir durum ortaya çıktı. İlkokullarda "ana dilini" programa aldılarsa da, rusçanın sınır tanımayan istilasıyla, ana dili olmaktan çıkan garip bir dil okuttular. İleriki sınıflarda ve yüksek öğrenimde ise rusçanın mutlak hakimiyetiyle ilk okulda öğretilen garip ulusal dil de unutturuldu. Ancak, köylerde oturup da tahsile gitmeyenler anadillerini öğrenebildiler. Diğerleri ise rusçayı anadilleri gibi konuşurken, kendi dillerini (sonradan öğrenmiş) bir yabancı gibi konuşmaya başladılar.

Bunu yaparken de "Biz halkların ulusal dillerine ve kültürlerine baskı yapmıyoruz. Marksizmde milliyetçiliğe yer yoktur. Tüm halklar eşit haklara sahiptirler." diye propaganda yaptılar. Halbuki, yürütülen politikanın arka planında "kültür emperyalizmi" ve "Rus milliyetçiliği" yer alıyordu.

Bu uygulamaya 70 yıl devam edildi. Kardeş halklar suni olarak parçalandılar. Küçük şive farklılığına bağlı dil başkalığı, sanki apayrı bir dilmiş gibi bir mecraya sürüklendi. Bu dilde yayın yapanlar, kitap yazarlar kendi etnik halklarına millet (Nation) demeye başladılar. Böylece 1990 yılına gelindi. Sovyetler Birliği dağıldı. Katı dikta rejminden (demokrasi diyemeyeceğimiz) ama fevkalâde serbest bir rejime geçildi.

Öte yandan, kalkınmış batı ülkelerinin tahriki ve desteği ile Çekoslovakya ile Yugoslavya'nın parçalanmasıyla, bizim mikromilliyetçilik olarak nitelendirdiğimiz etnik milliyetçilik adeta bir akım haline geldi. Şimdi ise Kuzey Kafkasya yönünden şöyle bir gerçeğe karşı karşıyayız: İki yüzyıla yakın bir zamandan beri ulusal bilinçleri planlı bir şekilde köreltmeye çalışılan Kafkas urukları perestroyka ve glasnostun hazırladığı serbestlik ortamı içerisinde ve alabildiğine mikromilliyetçilik akımına kapılmış bulunuyorlar. Çeçenistan istisna edilirse, diğer Kafkas halkları nüfuslarının azlığına ve topraklarının küçüklüğüne bakmadan "bağımsız devlet olma" mücadelesine girmiş bulunmaktadır. Karaçaylı şair Karaçay'ın bağımsızlığını haykırıyor, Lezgi yazar hür Lezgi devletinin gerçekleşmesi için kalem oynatıyor. Adigeyli bilim adamı müstakil Adige devletinin hayaliyle fikir üretmeye çalışıyor, v.s.,v.s...

Bütün bu kıpırdanışlar da Rusya Federasyonu'nun ekmeğine yağ sürüyor. Birkaç yüzbin nüfuslu etnik toplulukların yegân yegân bağımsız devlet kuramayacaklarını iyi bildiği için etnik milliyetçilik/mikromilliyetçilik hareketlerini olanca gücüyle destekliyor.

Bununla da kalmıyor, kardeş halkları birbirine düşman ediyor. Bunu yaparken de hiç zorlanmıyor. Sovyetler Birliği zamanında göstermelik "özerk cumhuriyetlere" masa başında çizilen yapay sınırlardan yararlanıyor.

Bilindiği gibi Kardeş Kuzey Kafkas Ürukları tarih boyunca aynı topraklarda ve sınır çizmeden iç içe bir arada yaşamışlardır. Sovyetlerin çizdikleri yapay sınırlar ise adı özerk cumhuriyet sınırı olmakla beraber imparatorluğun birer vilayeti gibi algılanıyordu. İmparatorluk dağılınca bu yapay sınırlar sanki tarih boyunca varmış gibi bir karmaşık durum ortaya çıkmıştır.

Etnik topluluğun bağımsız devlet olma mücadelesi ortaya çıkınca, aynı gruba dahil insanların bir araya toplanması zarureti doğmuştur. Böyle olunca da (kendiliğinden) toprak ve sınır kavgaları çıkmaya başlamıştır. Osetler tahrik edilerek, tarih boyunca bugünkü yapay Osetya sınırları dahilinde yaşayan İnguşlar etnik arındırma amacıyla ata yurtlarından yine yapay sınırlı İnguş Özerk Cumhuriyetine sürülmüşlerdir. Gürcü-Abhaz savaşının bir sonucu olarak Abhazya'dan Gürcüstan'a çekilen Gürcülere karşılık, Güney Osetya'daki Osetlerin büyük kısmı Kuzey Osetya'ya deport edilmişlerdir. Karacay-Çerkes Cumhuriyeti ile Kabarday-Balkar Cumhuriyetinde de etnik çatışmalara ramak kalmışken, akli başında aydınların ve Kuzey Kafkasya Konfederasyonu Örgütü'nün girişimleriyle muhtemel facialar şimdilik önlenmiştir. Dağıstan Cumhuriyetinde yaşayan halklar arasında da bu türlü sürtüşmelerin olduğunu biliyoruz. Burada da yine tamadaların müdahaleleriyle tatsız olayların çıkması engellenmektedir. Buna karşılık Rusya Federasyonu tahriklerine devam etmektedir.

MİKROMİLLİYETÇİLİK İLLETİNDEN KURTULMANIN ÇARELERİ NELERDİR?

Her şeyden önce Kuzey Kafkas halklarının köken itibarıyla bir oldukları, aynı topraklarda bin yıllardan beri kardeş olarak yaşadıkları, milli kurtuluşun birlikte olduğu, Birleşik Kafkasya ülküsünün dışında hiçbir hareketin uzun ömürlü olmayacağı ve mutluluk getirmeyeceği gerçeği yaygın biçimde işlenerek tüm Kuzey Kafkas halklarının geçmişte olduğu gibi gelecekte de birlikte yaşamalarından başka çıkar yol olmadığı fikri geliştirilmelidir.

Aynı millete mensubiyet, aynı vatanda beraber yaşama, aynı tarih ve kültüre mensup olma gibi millet olmanın temel şartları "vazgeçilmez bir ülkü" halinde benimsetilmelidir.

ZELİMHAN YANDARBIYEV*

Osman ÇELİK

Zelimhan Yandarbiyev, bugünkü Çeçenistan Cumhuriyeti'nin geçici başkanı. "BAĞIMSIZLIĞIN EŞİĞİNDE" adını taşıyan kitabın yazarı. Yoğun bir çalışma ortamında tutulan notların değerlendirilmesi sonucu meydana gelen bu değerli eser; Çeçen bağımsızlık hareketinin özetini vermektedir.⁽¹⁾

Zelimhan'ın kitabını tanıtmaktan ziyade, bu kitap aracılığı ile kişiliğine ulaşmak istiyorum. Nevar ki; yazarın özgeçmişi kitaba konmamış. Bu nedenle, hayat hikayesinin detaylarını veremeyeceğim. Daha ziyade düşüncelerini ve Çeçen Bağımsızlık Hareketi içindeki rolü üzerinde durmakla yetineceğim. Doğrusunu söylemem gerekirse, yapmak istediğim de buydu.

Ancak, bir hususu peşinen belirtmek istiyorum. Zelimhan'ı, dolayısıyla O'nun yaşadığı olayları anlatırken, kitabına bağlı kalmayacağım.

Zelimhan'ın, iyi bir öğrenim gördüğünü, Moskova'da Yüksek Lisans Dersleri'ne devam ettiğini, Bart (Birlik) hareketinin içinde yer aldığını, kitabından öğreniyoruz.

Zelimhan, Moskova'da Yüksek Lisans Derslerine devam ettiği sırada birçok kişiyle tanışmıştır. Onlar'la politika, günün olayları ve özellikle Rus olmayan halkların geleceği konularında tartışmıştır. Bu sohbetler, O'na çok şey kazandırmıştır. Bilgi edinmiş, düşünce ufkunu genişletmiştir.

"Bart Hareketi", H.A. Bisultanov'un öncülüğünde başlamıştı. Çeçen Devleti'nin gelecekteki liderleri olacak gençler tarafından kurulmuştu. Bütün yasadışı teşkilatları birleştiren, "Halk Cephesi" oluşumunun temelini meydana getirmişti. Zelimhan, Bart Hareketi'nin en bilinçli ve en aktif üyelerinden biriydi.

O'nun bir hayalperest olmadığını, kitabının ilk sayfalarını okurken hemen anlıyoruz. Bağımsızlık için mucize bekleyenlere, net ve çağdaş bir ifadeyle karşılık veriyor. "Mucize yoktur ve olamaz da. Çünkü dünyada, akla gelebilecek ve gelemeyecek her türlü mucizeyi aşabilme gücüne sahip olan ulusun emeği, direnci ve yeteneği üzerine kurulmamış tek devlet yoktur" diyor. Şüphesiz, bu yalın gerçeğe olayları yaşayarak ulaşıyor.

Zelimhan ve arkadaşları, Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci başladığı zaman, olayları yakından izliyor ve değerlendiriyorlardı. Daha 1989 Temmuz ayında, ilerde "Vaynah Demokrat Partisi'nin" çekirdeğini oluşturacak olan Bart Teşkilatı'nı bu nedenle kurmuşlardı. Halkı Siyasi açıdan aydınlatmak için bir gazete çıkarmayı da ihmal etmemişlerdi.

Bart Hareketi, Moskova'da Daymohk (Anavatan) Derneği adı altında şekillendi ve adını duyurdu. Çıkardıkları gazeteyi de, dernek üyeleri vasıtasıyla, Çeçenistan'a göndermeye başladılar.

Anavatan Derneği'nin ilk kongresi Moskova'da yapılırken, Bart Yöneticisi Zelimhan, Divan Başkanlığına getirildi. O'nun liderlik vasıfları, bu toplantıda tescil edildi.

Zamanla, Bart Hareketi'nin siyasi bir parti haline dönüşmesi gündeme geldiğinde, yasal ve yasadışı bütün kuruluşlar şiddetle tepki gösterdiler. Bu toplumsal reaksiyon, Çeçenistan'daki belirsizliği ortaya koyduğu gibi, bağımsızlık mücadelesinin ne kadar çetin

* Bu yazı Çeçenistan'daki cumhurbaşkanlığı seçiminden önce kaleme alınmıştır. O.Ç.

1) BAĞIMSIZLIĞIN EŞİĞİNDE. Çev: Prof. Dr. Ö. Aydın Süer. İsteme Adresi: Çeçen Kalkışılar ve Dayanışma Derneği, İnkılap Sok. No: 15/8 Kızılay-ANKARA
Tel: 0.312 431 51 15

geçeceğinin işareti oldu.

Asıl engel resmi makamlardı. Vaynah Demokrat Partisi'nin kuruluş kongresinden sonra, belgeler partinin tescili için Adalet Bakanlığı'na verildiğinde, alınan cevap olumsuzdu. Bakanlık VDP'yi yasal bir parti kabul etmemiş, antetli kağıt ve resmi mühür kullanamayacağını bildirmişti.

Buna rağmen, Bart (Birlik) hareketi, engel tanımadan yoluna devam etti. Birliğe gönül verenler, Vaynah Demokrat Partisi'ni kurdular.

Zelimhan kitabında, Vaynah Demokrat Partisi'nin önde gelen bazılarını tanıtarak; kimin yarı yolda kaldığını kimin davaya gönülden hizmet ettiğini anlatıyor. İlgi çekici olduğu için aktarıyorum.

"Burada, VDP'nin temel çatısının, özellikle de kısa sürede partimizde lider olarak ortaya çıkan kişilerin özelliklerden kısaca söz etmenin yerinde olacağı kanısındayım."

Yusuf Soslambekov: "Kendini beğenme hastalığı vardı. Aslında teşkilatımıza da, neredeyse raslantı eseri katılmıştı.

S.H. Abumuslimov: "H.A. Bisultanov ile birlikte, miting mücadelelerine uygun kişiler oldukları anlaşıldı. Aramızda bulunma nedeni, kendisini bu ortamda iyi hissetmesiydi."

Said-Hasan Abumuslimov: "Ortak çalışmamızın en başından beri, bazan kendini aşağılamaya varan özeleştirileri ile bizi öldürüyordu. Uluslararası ve devletler hukukunu hepimizden daha iyi bilirdi ve çok iyi bir polemikçiydi. Bağımsızlığın fanatik bir yandaşı olmakla birlikte, kendisine ve arkadaşlarına hiç yoktan sorun yaratmayı severdi."

İsa Arsamlkov: "Bizi en güç ve tehlikeli yerlerde, geri planda bırakarak kendisini gerçekten feda etmişti. O'nun hakkında gelecek kuşaklar da yazacaklar; O'nu tanımak yalnızca bize, yani dostlarına ve silah arkadaşlarına mutluluk getirmiş, düşmanları için ise mutsuzluk nedeni olmuştur. O gerçekten fiziksel korkunun ne olduğunu bilmezdi ve tam bir mü'mindi."

Bartçılar (Birlikçiler), makro bir projeyi hedeflemişlerdi. **Sadece Çeçenistan'ın değil, bütün K. Kafkasya'nın bağımsızlığını savunmaya başlamışlardı.** Çünkü, başarı için, bunun gerekli olduğuna inanıyorlardı.

Kuzey Kafkasya'nın birliğini sağlamak, genel bir bağımsızlık hareketi başlatmak için ortak bir inanç gerekiyordu. Böyle bir görüşü, sadece Bartçılar'ın savunması yeterli değildi. Bütün Kuzey Kafkasya Halkları'nın, özellikle siyasi gücü elinde bulunduranların bunu benimsemeleri lazımdı.

Bartçılar, zemin yoklaması yapmak için, çıkan ilk fırsatı değerlendirdiler. Sohum'da gerçekleştirilen Kafkas Halkları Kongresi'ne, parti üyesi sıfatını taşıyarak katıldılar. Kuzey Kafkasya'nın geleceği için düşündüklerini burada açıkladılar.

Kafkas Halkları Konfederasyonu'nun çoğu üyeleri, Bartçılar'dan farklı düşünmüyorlardı. Zaten kuruluşun amacı; birlikti, bağımsızlığa kavuşmaktı.

Bartçılar'ın Sohum'da ortaya koydukları görüşlere, Kafkas Halkları'ndan değil, siyasi gücü elinde bulunduranlardan olumsuz tepkiler geldi. Çeçen Bartçılar'a bir şey yapmadılar ama, hükümrانlık sahalari olan cumhuriyetlerdeki Kafkas Halkları'nın birliğini savunanları, etkisiz hale getirdiler. Konfederasyon'un başkanı Şenibe Musa'yı susturdular. Kabardey-Balkar Cumhuriyeti hudutları dışına çıkmasını önlediler.

Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'nde, eski yönetim yerinde duruyordu. Doku Zavgayev,

Komünist Partisi eski birinci sekreteri olarak, Çeçen-İnguş Sovyet Sosyalist Özerk Cumhuriyeti Halk Kongresi'nin başkanı sıfatını taşıyor ve görevini sürdürüyordu. Ayrıca, meclis üyelerinin büyük çoğunluğu, O'nun görüşlerini aynen paylaşıyorlardı. Bu ekibin, Bartçılar'la (Vaynah Demokrat Partisi taraftarlarıyla), iktidarı paylaşmaya hiç de niyetleri yoktu. Mecliste bulunan Rus Üyeler ve KGB ile işbirliği yaparak, yeni hareketi etkisiz hale getirmenin yollarını arıyorlardı. Ancak, halktan korktukları için, açıkça tavır almaktan çekiniyorlardı.

Vaynah Demokrat Partisi'nin itici gücü ve teorisyeni **Zelimhan Yandarbiyev**, seçimlerde liderlik kavgasının ne kadar zor geçeceğini anlamıştı. Baştan beri ön plana çıkmamaya özen göstermiş Bartçılığı bir grup hareketi olarak göstermeye çalışmıştı. Bu defa da, öyle yaptı. Gölgede kalmaya karar verdi.

Cahar Dudayev, Rus Ordusu'nda Generalliğe yükselmiş ilk Çeçen idi. Litvanya'daki bir hava üssünün komutanıydı. Litvanya bağımsızlık hareketini bastırmak için kendisine emir verilmiş, bu emre uymamıştı. Bu nedenle, emekliliğine karar verilmiş, bir nevi ordudan atılmıştı. Ancak, Litvanya'daki davranışından dolayı dikkatleri üzerinde toplamış, ülke çapında şöhret olmuştu.

Zelimhan, Doku Zavgayev ve ekibine karşı sağlam bir güç oluşturmak için, Emekli **Hava Generali Dudayev'i** Çeçenistan'a davet etti. Grubuna destek vermesini istedi.

Dudayev, ülkesine döndü. Vaynah Demokrat Partisi'ne katıldı.

Son derece kritik bir döneme girilmişti. Doku Zavgayev, Çeçen Halk Cephesi'ni dağıtmadan, seçime girmek istemiyordu. Çeşitli politik oyunları denedi. Aynı halkın bir parçası olan İnguşları, Çeçenler üzerinde hakimiyet kurmakla suçladı. Çeşitli bahanelerle, birçok kişiyi tutuklattı. Bu baskıcı tutumdan, Zelimhan da nasibini aldı. Kısa bir süre, göz hapsinde kaldı.

Doku Zavgayev ve yandaşlarının Rus yanlısı davranışları, halkı sindireceğine, tam aksine galeyana getirdi. Kitleler sokağa döküldü. Grozni'de, Özgürlük Meydanı her gün dolup taşı.

Ancak, Halk Hareketi, beklenmeyen bir anda yön değiştirebilirdi.

Mevcut Yönetim; Dudayev'in başkanı olduğu Çeçen Halkı Ulusal Kongresi'nin, bağımsızlık isteğini kabul etmiş, Çeçenistan'ın bağımsızlığını ilan etmişti. Bu aldatmaca bir karardı. Karşı tarafın birliğini bozmak amacını taşıyordu.

Zavgayevciler, bu tür siyasi manevralarla Çeçen Halkı Ulusal Kongresi içinde bir muhalefetin oluşmasını sağlamışlardı.

Ulusal kongre içinde başgösteren muhalifler, Zavgayevciler gibi konuşuyorlardı. "Bağımsızlığa rağmen, Çeçenistan Rusya Federasyonu içinde kalmalıydı" diyorlardı. Genel Ulusal Kongre faaliyetlerini, sosyalist yeniden yapılanma yönünde tutmaya çalışıyorlardı.

Ortaya çıkan bu yeni durum üzerine, Çeçen Halkı Ulusal Kongresi'nin toplanması na karar verildi. Hazırlıklar 8 Haziran 1991 tarihine kadar tamamlandı.

Kongre'de, bütün karşıt gruplar biraraya gelmişti. Ayrıca, Kafkasya'da bulunan bütün Cumhuriyetlerden gözlemciler davet edilmişti. Tabi, hesaba alınmayan KGB ajanları, delegeleri etkilemek için kalabalığa karışmışlardı.

Bu kongre, bir dönüm anını belirliyecekti. Güç bir etaptı. Daha ilk oturumda, kışkırtıcı konuşmalar ve merkezîyetçilerin açıklamaları, delegeleri bir ikilem karşısında bırak-

mişti. General Dudayev ve Vaynah Demokrat Partisi'nin mi, yoksa bağımsızlığı gerçekleştirmek için inancına sahip olmayan Çeçen-İnguş Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Üst Konseyi'nin mi peşinden gideceklerdi?

İki taraf, en usta hatiplerini kürsüye çıkardı. Şiddetli tartışmalar oldu.

Zavgayevler, konuşmalarında "Rusya Korkusu'nu" temel almışlardı. S.H. Nuruiev'in konuşması, bunun açık bir göstergesiydi. Aba altından sopa gösteriyorlardı.

En kritik anda, sözü **Kati Çokayev** aldı. **Rusya'dan sonsuza kadar korkmanın sonsuza kadar köle kalmak olduğunu söyledi.** Uzun konuşmasıyla, delegelerin çoğunu etkilemişti. **Cahar Dudayev'in teklif ettiği temel ilkeler kabul edildi.**

Zelimhan'a göre; bu kongre, cepheleşmeyi bütün çıplaklığıyla ortaya koymuştu.

Rusya yanlıları, Çeçen Halkı Ulusal Kongresi'nde adeta bozguna uğramışlardı. Buna, karşılık vermeleri gerekiyordu. Zavgayev'in Parti Kongresi, Lenin Kültür Evi'nde, 21-22 Haziranda yapıldı. Tüm Polis ve Çeçen-İnguş Cumhuriyeti KGB güçleri alarmdaydı.

Kongrede konuşan Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti yeni yönetiminin çekirdeğini oluşturan Mossovet birinci Başkan Yardımcısı olan Stankeviç'in sözleri, bütün köprülerin havaya uçurulması niteliğindeydi.

Stankeviç; Çeçen Halkı'nın kendi kaderini tayin hakkının var olabileceğine karşı çıkıyordu. Çeçenistan'ın Rusya'dan ayrılma gibi bir girişimi olması halinde güç kullanılacağını söyleyerek, tehditler savurdu.

Zelimhan bu ikinci kongre için de, anlamlı bir yorum getiriyor.

"Korkarım, Rusya tarihi daha yeni başlıyor. Böylece, herkesin kendi görüşünde ısrar etmesiyle ayrıldık" diyor.

Zavgayev Parti Kongresi'nden yükselen tehditkar sesler ve alınan kararlar halkın çoğunluğu üzerinde önemli bir etki yapmadı.

C. Dudayev'in başkanı olduğu Çeçen Ulusal Kongresi, üç ana hedef belirlemişti. Seçim, ardından bağımsızlık ve Kafkas Halkları Konfederasyonu'nu gerçekleştirmekti.

Nevar ki; birliğe duyulan özlem, Doku Zavgayev'in yaptığı propagandalar ile büyük darbe yedi. Çeçen-İnguş Sovyet Sosyalist Yüksek Meclisi'ndeki, İnguş kökenli Milletvekilleri tahrik edilerek, Çeçen-İnguş beraberliği bozuldu.

Çeçenler ile İnguşlar arasındaki ilk görüş ayrılığı, 1989'da ortaya çıkmıştı. Daha doğrusu, İnguşlar'ın farklı bir tutum sergilemeye başlamaları, bu tarihte başlamıştı. Bağımsızlık hareketi, Çeçen muhalifler gibi onları da korkutmuştu.

Buna rağmen, bağımsızlığın ikinci yılına kadar beklediler. Ortaklık kızılmaya başlayınca, Cumhuriyet'ten ayrıldılar. Rusya Federasyonu içinde kalacaklarını ilan ettiler.

Zelimhan, bağımsızlığa ve birliğe karşı olan herkese şunları söylüyor kitabında, "Fakat tarihin saati, yukarıda da işaret edildiği gibi, yeni bir dönemi gösteriyordu. Bu artık, açıkça tam bir ulusal bağımsızlık için mücadele ilkelerini ilan eden kişilerin dönemiydi ve bunun ışığında her tür Rus yanlısı güç, kendi siyasal konumunun temelsizliğini giderek daha güç gizleyebiliyordu."

Olağanüstü günler ve olaylar yaşanıyordu. 19 Ağustos 1991'de, Gorbaçov'a karşı bir darbe girişimi yapıldı. Çeçen Ulusal Kongresi darbeye karşı çıktı.

Darbeciler, Sovyetler Birliği'nin dağılmasını istemiyorlardı. Tam aksi oldu. Darbe teşebbüsü, dağılmayı hızlandırdı. Boris Yeltsin'in başkanı olduğu, Rusya Federasyonu da-

hil, bütün cumhuriyetler bağımsızlıklarını ilan ettiler.

Çeçen Ulusal Kongresi, Gorbaçov'a karşı yapılan Ağustos Darbesi'ne, yeterince tepki göstermeyen mevcut yönetimi, ağır bir dille suçladı. Başkanlık ve Meclis seçimlerinin en kısa sürede yapılmasını istedi.

Halkın büyük çoğunluğu, Çeçen Ulusal Kongresi'nin yanında yer almıştı. Kitleler, sürekli Özgürlük Meydanı'nda toplanarak seçimlerin yapılması konusunda, Kongre'ye destek verdiler.

Doku Zavgayev'in başkanı olduğu mevcut yönetim, nihayet seçime razı oldu. 15 Eylül 1991'de, Hüseyin Ahmedov başkanlığında kurulan geçici hükümete, iki ay içinde seçimleri yapması için yetki verdi.

Uluslararası İnsan Hakları Komitesi'nin gözetiminde, 27 Kasım 1991'de yapılan seçimde, Cahar Dudayev devlet başkanlığına seçildi. Çeçen Ulusal Kongresi de, Meclisin büyük çoğunluğunu elde etti. Ardından, Mamadov Yarağı başkanlığında, yeni dönemin ilk hükümeti kuruldu.

Seçimlerden önce, Cahar Dudayev'in aday olmaması için, çeşitli oyunlar tezgahlanmak istendi. Muhafifler, "O, bir General, bize orduda daha fazla gerekli. Orada, Çeçen Ulusu'nun ününü artırabilir" diyorlardı.

Aslında bu tür iyi niyet gösterilerinin hepsi bir tuzaktı. Zelimhan, Bu olayı anlatırken, kısa ve öz bir açıklama getiriyor: "Halk da General de seçimlerini yapmışlardı."

Yeni Meclis, 1 Kasım 1991'de, Çeçenistan'ın bağımsızlığını ilan etti. Ağustos Darbesi'nde; "ne kadar isterseniz, o kadar özgürsünüz," diyerek, federasyon içindeki cumhuriyetleri yanında tutmak için çağrı yapan Yeltsin, işin bu derece ileri gidebileceğini tahmin etmemişti. Çeçenistan'ın bağımsızlığını ilan etmesi, O'nun üzerinde şok etkisi yaptı.

Boris Yeltsin, 7 Kasım 1991'de, Çeçenistan'da olağanüstü hal ilan etti. Ardından Grozni'ye askeri birlikler gönderdi. Ancak halkın yoğun tepkisi üzerine, askeri müdahale-den çekindi. Birlikleri geri çekti.

Aslen Çeçen olan, Rusya Parlamento Başkanlığını yürüten Ruslan Hasbulatov, Çeçenistan olayları'nda nasıl bir tavır alacağını bilememiş, kararsız bir tutum sergilemişti. Birara, başkanlığa aday olmayı düşünmüş, sonra vazgeçmişti.

Kararsız bir tutum sergileyen, sadece Hasbulatov değildi. Başbakanlığa getirilen Mamadov Yarağı de aynı konumdaydı. Ayrıca, birçok aydın, Rusya'ya karşı tavır almanın doğru olmayacağı görüşündeydi.

Başbakan Mamadov; bağımsızlık ilan etmenin Çeçenistan'a huzur getirmeyeceğini, kanlı olayların meydana gelebileceğini söyleyerek, karardan vazgeçilmesini savunmaya başladı.

Dudayev, hükümet içinde uyumu bozan Başbakan Mamadov Yarağı'yi azletti. Doğrudan Başkanlık Sistemi'ne geçti. Kendisine üç Başkan Yardımcısı seçti. Bunlardan biri, Zelimhan Yandarbiyev idi.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, muhalefete karşı yürütülen mücadelede stratejiyi belirleyen en etkin kişi Zelimhan'ın ta kendisiydi. Öğrencilik yıllarından beri, politikada önemli bir deneyim kazanmıştı. "Ben ben... ya da ben olacağım!" dememiş, davaya hizmet edebilecek yetenekleri daima öne çıkarmıştı.

Dudayev'i başkan olması için, O teklif etmişti. Bunu bilerek yapmıştı. O'nun

önüne geçemezdi. Kendisini, sadece Çeçenler tanıyordu. Dudayev ise, bütün eski Sovyetler Birliği aydınları tarafından biliniyordu. O'nun Litvanya'da ortaya koyduğu tavır, şöhretini uluslararası düzeye taşımıştı. Çeçenistan'ın geleceği için, yönetimde söz sahibi olması gerekliydi.

"Zelimhan, Dudayev'den daha yetenekliydi," tarzında bir görüş sahibi olduğum sanılmasın. Yetenek konusunda bir mukayese yapmıyorum. Mühim olan, yeteneklerin yerinde kullanılmasıdır. Bu inceliği, Zelimhan keşfetmiştir. Dudayev'in arkasında yürümüş-tür.

Zelimhan'ın benimsediği yol, Çeçen Ulusal Kongresi Üyeleri'nin tamamı için örnek olmuştur. Görevden alınan Başbakan Mamadov'un dışında, hiç birinden olumsuz bir ses çıkmamıştır. Başkan Dudayev'in çevresinde kenetlenmişlerdir.

11 Aralık 1994'de, Rus Ordusu saldırıya geçtiğinde dahi, bağımsızlık yanlılarının hiçbir fire vermemiştir.

İktidarı kaybeden ve bu nedenle Muhalefet Cephesini oluşturanlara baktığımızda, bunun ne kadar önemli olduğunu görürüz. Başta Doku Zavgayev olmak üzere; Ruslan Hasbulatov, Umar Avturhanov, Salambek Hacıyev, Bislan Gantemirov gibi birçok Muhalefet Lideri birinciliğe oynuyorlardı. Bağımsızlık için hiçbir fedakarlığı göze alamıyorlardı. Rusya'dan ayrılmak gibi bir olayı akıllarına sığdıramıyorlardı.

Muhalefet Liderleri'nin hiçbirini, Dudayev'le mukayese etmek mümkün değildi.

Dudayev, bütün Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlığını isterken; Muhalifler, sadece Çeçenistan'ın bağımsız olabileceğini dahi düşünemiyorlardı.

Zelimhan, Soçi'de yapılan Dünya Çerkes Kongresi'ne Dudayev ile birlikte gittiklerinde, O'nun yaptığı konuşmaya değinerek özetle şunları söylüyor.

"Generalin, ileriye dönük en önemli hedefi, Kafkasya'nın birliği ve bağımsızlığı idi. Cahar'da, Büyük Şamil'in gölgesi otgunlaşmaya başlamış; şimdi ise, bu gölge savaştaki muhtemel düşmanını iyi tanıyan çağdaş bir liderin gerçek özelliklerini kazanmıştı."

Muhalefet Liderleri, Rus Yönetimi'nden yardım alarak, tekrar iktidar olmanın peşindeydiler. Bu konuda, birbirleriyle yarışıyorlardı. Rusya'ya bağlı, yeni bir Çeçenistan kurmanın hayalini kuruyorlardı.

Ancak, Çeçen Muhaliflerin ruh yapısını ve davranış biçimlerini iyi değerlendirmek gerekir. Onlara, "bিরer haindi" demek, konuya açıklık getirmek için yeterli değildir.

Muhalifler, demokrasinin kurallarını bilmiyorlardı. Bundan dolayı, seçim yenilgisini hazmedememiş, siyasi mücadeleyi kan davasına dönüştürmüşlerdi.

En önemlisi, komünist teorinin etkisinden hala kurtulamamışlardı. Komünist ideolojiyi benimsemek, Onlar'a göre Ruslar'la entegre olmak demektir. Öze dönmeyi düşünemiyor, yaptıklarını doğru sanıyorlardı.

O kadar ileri gittiler ki; 27 Kasım 1994'de, Rus Askerleri'nin desteğinde, silahlı darbe girişiminde bulundular. Ancak, Çeçen Başkenti Grozni'ye tanklar ve zırhlı araçlarla yapılan saldırı başarılı olamadı. Darbecilerin yanısıra, bir kısım Rus Askeri esir düştü.

Moskova Yönetimi; bağımsızlığını ilan eden Çeçenistan'a karşı nasıl davranacağını tayin edemeden, üç yıl tereddüt içinde beklemişti. Muhalifler, Onlar'a yol gösterdiler. Ayrıca darbe girişiminde, Rus Askerleri'nin esir düşmesi, Dudayev Yönetimi'ne karşı ha-

rekete geçmek için, iyi bir bahane oldu.

Boris Yeltsin; 29 Kasım 1994'de, Rus Askerleri'nin serbest bırakılması için, Çeçen Makamları'na sert bir ultimatom verdi.

Dudayev'in, ultimatomu olumsuz cevap vermesi üzerine, 30 Kasım'da Rus Uçakları Grozni'yi havadan bombaladılar. Bu olay gerginliği iyice arttırdı.

Rus Parlamentosu, Çeçenistan'a karşı silah kullanılmasını kınayan bir karar alınca, Dudayev yumuşadı. Esir Rus askerlerinin serbest bırakılmasına izin verdi.

8 Aralık 1994'de, Rus ve Çeçen Heyetleri, gerginliğe çözüm bulmak amacıyla bir araya geldiler. Fakat, görüşmelerden olumlu bir sonuç çıkmadı.

Moskova Yönetimi, yukarıda belirtildiği gibi beklediği bahaneyi bulmuştu. Çeçenistan'a müdahale kararı aldı. İçte ve dışta yapılan uyarılara rağmen, 11 Aralıkta kara birlikleri harekete geçirildi.

Hem Moskova Yönetimi hem de Çeçen Muhalifler, olayın üç günde biteceğini sanmışlardı. Savaş, iki yıl devam etti.

Başta Zelimhan olmak üzere, bütün hükümet üyeleri, birlik komutanları ümitsizliğe kapılmadan, üstün Rus Kuvvetlerine karşı direndiler.

Rus Genel Kurmayı, Dudayev'in ortadan kaldırılması ile savaşın biteceğini ümit etmişti.

Çeçen Halkı, hem siyasi kadroyu hem de Rus Genel Kurmayı'nı hayal kırıklığına uğrattı. **Dudayev'in haince bir tuzakla şehit edilmesine rağmen direnişe devam etti. Bu, dünya tarihinde emsali az bulunan bir olaydır.**

Zelimhan, merhum Dudayev'in bıraktığı yerden, mücadeleye devam etti. Sakin, sessiz, temkinli adımlar atarak, politikadaki güçlü dehasını gösterdi.

Moskova'da, barış masasına oturduğu zaman; düşmanlarına duyduğu nefreti kalbine gömmüş, hüznle gülümsüyordu. Kendilerine üç günlük ömür biçenleri mahcup etmeye özen göstererek, Kafkas İnsanı'nın ruh zenginliğini ve asaletini bütün dünyanın önünde sergiledi.

Dava arkadaşları da, O'nun kadar sabırlı ve olgundu. Aslan Mashadov, Osman İmayer, Mevladi Udugov, Alsultan Lom Ela, Hasan Hazuyev, Kazbek Mahasev... Hepsini saymak mümkün değil, bakanlar kurulunun bütün üyeleri, sürekli karargah değiştiren Cahar Dudayev'i nasıl sadakatle izledilerse, Zelimhan'a da aynı kararlılıkla bağlı kaldılar.

Çeçen Birlikleri'ni yöneten Komutanların davranışları ise, her türlü övgünün üstündedir. Politikayı, politikacılara bırakarak asli görevlerini yürüttüler. Dudayev'in şahadetinden sonra da, sessizliklerini koruyarak, düzene olan saygılarını gösterdiler. Elde ettikleri mevzilerden bir adım dahi geri çekilmediler. Aksine ilerleyerek, Rus Ordusu'nu zor duruma düşürdüler, Onlar'a emir verenleri barışa zorladılar.

Cahar Dudayev, haince bir tuzakla şehit edince; "şimdi ne olacak?" tarzında, sorular sorulmaya başlandı. Peki bu tereddütü kimler geçirdi? Şüphesiz Çeçenler değil! Kafkas Töresi'ni ve O'nun kimliğini tam bilmeyenler...

Aynı çevreler, her zaman geri planda ve gölgede kalan Zelimhan, Dudayev'in yerine geçince dudak büktüler. O'nu sıradan biri sandıkları için hayrete düştüler. Çeçenistan'ın düşmanları sevinirken, dostları endişeyle olacakları beklemeye başladılar.

Birçokları, bir liderlik savaşının çıkacağını düşündüler. En küçük bir tartışma dahi olmadan Zelimhan'ın idareye el koyması, Dudayev'in şahadeti kadar ilgi ve hayret uyandır-

dı.

Zelimhan, gerçekten sıradan biri değildi. Ekip çalışmasını, daha gençliğinden beri benimsemiş, bu özelliğini koruyarak günümüze kadar gelmişti. Çalışma arkadaşlarına da örnek olarak, birliği korumuştur.

Zelimhan, mücadele ettiği kişi, kurum ve kuruluşlara karşı da sabırlı olmuştur. Şiddet yerine, ikna etme yolunu, hiç bir zaman bırakmamıştı. Çeçenler'e özgü fevri davranışlardan, özenle uzak durmuştu.

Kısaca özetlersek; Zelimhan'ın gelişi, bir tesadüf değildi.

O, sadece Çeçenleri ve Çeçenistan'ı düşünmüyordu. Gönülünde, bütün Kafkasya, özellikle Kuzey Kafkasya Halkları'nın bağımsızlığı yatıyordu. Kitabının "Kafkasyalılık" bölümünde, çok açık bir şekilde bunu dile getirmiştir.

Zelimhan kitabında, "Kafkasyalılık" konusunu işleyen bölümde, sözlerini şu şekilde noktalıyordu.

"Ben Kafkasyalıyım. İşte günümüzde, herhangi bir Kafkasyalı yurtseverin konumu ve siyasal olarak öncelik vermek durumunda olduğu konular, sloganı ve düşünsel dayanağı bunlardır. Kafkasyalılık ki, işte bizim ulusal kurtuluş davasındaki milliyetimiz budur. Ancak, Kafkasya'nın kurtuluşundan sonra biz Azerbaycanlı, Abhaza, Gürcü, Ermeni, Adıgeyli, Balkarlı, Kabardin, Karaçaylı, Çerkes, Osetin, Abazın, İnguş, Çeçen ya da Dağıstan Halkları olabileceğiz; ya da hiçbir zaman olmayacağız. Kafkasyalılığın tek alternatifi vardır. O da, komünist imparatorluğun asimile olmuş, kişisiz halk kitlesi olmaktır. Ben seçimimi yaptım: Kafkasyalıyım!"

Zelimhan Yandarbiyev'i, kendi sözlerinden daha iyi tanıttak belge olmaz. Özellikle bu sonuncuları...

Son noktayı koymadan; Zelimhan'ın bir tespiti ve kadirşinaslığın bir ifadesi olan itirafını kitabından aynen almak istiyorum.

"Ulusal bağımsızlığa ulaşmanın en önemli koşulu, yapılacak savaşta Kafkasya'nın işbirliği içinde hareket etmesiydi. Vaynah Demokrat Partisi ideolojisine bu temeli Said-Hasan Ebu Müslimov koymuştu. O, Kafkas Birliği Cephesi'nin en büyük emekçilerinden birisidir ve hep öyle kalacaktır. Bu konuda yapılan hiçbir hatayı bağışlamaz. Günümüz Kafkasyası'nın siyasetçileri arasında Kafkasya sorununun özünü O'nun kadar derinliğine kavrayan kimse yoktur."

Zelimhan, bu sözleriyle bir hakkı teslim etmektedir.

Zelimhan'ın "Özgürlüğe Doğru" kitabı, bağımsızlığın ilanına kadar, Çeçenistan içinde meydana gelen siyasi mücadeleleri anlatmaktadır.

Rus müdahalesiyle başlayan savaş ise, ayrı değerler, ayrı kahramanlar ortaya çıkarmıştır. Bunların içinde, en önde gelen kişi **Aslan Mashadov** idi.

Aslan Mashadov; Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Başkanı olarak, savaş sırasında bir direnişçi gibi değil, tarihe geçecek bir düzeyde götürmüştür.

Şimdi, savaş bitti. Barış dönemi başladı. Yakın bir tarihte, seçimler yapılarak, yeni siyasi kadrolar oluşacak.

Dileğimiz, geçmişte olduğu gibi, Doku Zavgayev gibileri ortaya çıkmasını. Zelimhan Yandarbiyevler'in, Aslan Mashadovlar'ın önü kesilmesin.

1) Zelimhan burada; kitabının, Kafkasyalılık bölümünde izaha çalıştığı konulara işaret ediyor.

KULİYLANI KAYSIN'DAN SEÇME ŞİİRLER

siz

"Amâ köye girersen, gözlerini
Yum "-derler, hep aklımdadır bu sözler,
"Kurt sürüsüne karışırsan
Kurt gibi ulu" derler.

Oy fakir halkım, zorlu günlerinde
Taşlı yollarda yorulunca,
Söylemişsindir bu sözleri,
Çaresiz kaldığın günlerinde.

En zor günlerde bile siz, amâların
İçine girip göz yummayanlar,
Kurtların arasına karışıp
Kurt gibi ulumayanlar!

Benim kalbim, şiirim de şize,
Övgüm de soylu mertliğinize!
Siz ölürken yıldızlar bile
Hayran kaldılar yiğitliğinize.

Siz hangi yerde yaşasanız da,
Hangi çeşit urba giyseniz de,
Hangi göğе baksanız da,
Hangi dilde konuşsanız da,

Ne farkedez? Yıldızlarımsınız.
Kandilim, güneşim, ayımsınız.
Ayrılmaz bir bütünüm sizlerle,
Hayatımla, ölümümle.

Size ölümcül yaralar açtılar.
Ben de sizin yaralarınıza
Merhem yaptım sözlerimi,
Kalbim de yastıktır kanlı başınıza.

EZELDEN BERİ

O.M. DAUDOV

Çev: Musa RAMAZAN

Ezelden beri Kafkas uruklarının kardeşlik ve barış içinde yaşadıkları tarihin kabul ettiği bir gerçektir.

Bu satırları yazarken; günümüzde Kafkasya'nın çeşitli yörelerinde meydana gelen sıcak çatışmaları, sebepsiz yere akıtılan kanları, yok olan günahsız insanları... düşünüyorum.

Hakikat halde bu yerin insanları kardeştir, dosttur. Hal böyleyken çatışmalar niye çıkıyor? Bizler gerçeklere karşı çelişki yaratmıyor muyuz? Gerçeklerle isteklerimizi karıştırıyor muyuz?

Aziz Kafkaslı kardeşlerime, dostlarıma bazı hakikatleri izah etmek istiyorum:

Eğer ortada bir suç, bir aykırı durum yoksa halktan gizlenecek, ona izah edilemeyecek bir şey yoktur. İhtilaf odakları meydana çıkartılmalı, tahrikçiler (provakatörler) apaçık belirlenmelidir.

Burada iki Türkçe deyiimi hatırlatmak istiyorum:

- Bıçak kemiğe dayandı.
- Canı bumuna geldi.

Bir gün tarih her şeyi açıklayacaktır. Kafkasya'da sıcak çatışmaların müsebbiplerini ortaya çıkaracaktır. Şiddet ve kıyıcılığı övenlerle kınayanları da ayırt edecektir.

Kafkasya'da hüküm süren ezeli kardeşlik ve dostluk gerçeği, cümle alemin malumudur ve tarihen de sabittir. Bu mentalite (anlayış) Kafkaslıların kafalarına nakşedilmiş, bilinçlerine yerleşmiştir. Çok eskilere dayanan folklorumuz, halkımızın hafızasında hala yaşayan sözlü edebiyatımız bunun baha biçilmez kanıtıdır. Kafkas araştırmacıları tarafından da somut olarak ortaya konulmuştur ki "kardeşlik-konaklık" ilişkileri en üst seviyededir. Örf ve adet birliğimizin ve töremizin bizi birbirimize nasıl

Sizin ağır yaralarınızı
Öpüyorum. Kutsaldır onlar.
Oy, kurtlar arasında kurt
Olup ulumayanlar, batırlar.

Gideceğim size dua ederek,
Sizin gibi insanlarım olduğuna.
Yalnız dünyamda sevinerek
Haz duyuyorum, sizdeki insanlığa.

Kaysın KULİY*

* Kaysın KULİY - Karaçay-Malkarlıların ünlü milli şairleri

güçlü bağlarla bağladığı herkesin malumudur. Konukseverlik ve karşılıklı yardımlaşma erdemlerimiz toplumumuzda kardeşlik havasını çok güçlendirmiştir.

Bizler bu güzel örf ve adetlerin ve kültürün mirasçılarıyız. Hal böyle iken zıtlaşmaların, sürtüşmelerin sebebi nedir? Bu sorular hepimizin zihinlerini sürekli olarak işgal etmektedir.

Uyumlu bir insan, ruhunu yüceltmek suretiyle soylu bir kişilik kazanır. Bu da ulusal kültüre ve manevi değerlere önem verilmeyle kazanılır.

Sürtüşmeler ve zıtlaşmalar böyle sürdürülecek olursa, farklı dillerin ve lehçelerin konuşulduğu Kafkasya'da husule gelecek musibetleri düşünmek bile insana dehşet veriyor.

Unutmamak lazımdır ki gücümüz ve mutluluğumuz sükûn ve huzurdadır. Müstakbel birliğimiz dostluk ve kardeşlik duygusunun gelişmesine bağlıdır.

Çeşitli etnik unsurlardan oluşan Kafkas uruklarını bugüne kadar yaşatan güç, özgün törelerine bağlılıkları ve hürriyete düşkünlükleridir. Keza tarih boyunca sürüp gelen kardeşlik ve dostluk ilişkileridir.

Farklı dillerin konuşulduğu Kafkas urukları bu özellikleri sebebiyledir ki asırlardan beri yurtlarında yaşamlarını sürdürmektedirler.

Bugün Kafkasya'da iber, türk, pers, slav v.b. diller konuşulmakta; İslam, Hıristiyanlık ve Yahudilik dinleri bir arada barış içinde yaşamaktadır.

Kafkas urukları arasında tarih boyunca hiçbir zaman etnik sınırlar olmamıştır. Bütün bu topluluklar (canlarının istediği gibi) diledikleri yerlerde yerleşerek, karşılıklı kardeşlik ve dostluk ilişkileri içinde yaşamışlardır.

Azeri şairi Samed Vurgun diyor ki: "Biz Kafkasyalılar, komşu veya yanyana yaşamıyoruz, bilakis iç içe yaşıyoruz. Temel yakınlığımız da maddi ve manevi adetlerimiz ve kültürümüzden kaynaklanmaktadır. Bizler tarih çerçevesi dahilinde birbirimizle karışıp kaynaşmış bulunuyoruz."

Dış düşmanlara karşı Kafkas halklarının müşterek yurt savunması yaptıklarının tarihte çok örnekleri vardır.

Büyük İskender'in kumandanlarından Azan'ın Kartli'ye saldırısı başlayınca, diğer Kuzey Kafkaslılar ve Dağıstanlılar Gürcülerin yardımına koşmuşlardı.

Batıdan Romalılar, güneydoğudan Parfonlar Kafkaslara saldırdıkları zaman ermeni Kralı II. Tigran-Pontius IV, Gürcü Kralı, Kafkas Albanları, Lekiler ve Ovsiler ittifak etmişlerdir. (Lekiler: Dağıstan'ın kadim yerlileri, Ovsiler: Osetler ve onlara yakın kabileler.)

İran Sasanilerinin Kafkasya'yı istilası sırasında Kafkas halkları kardeşçe birleşerek yurtlarını savunmuşlardır.

Gürcüler Perslere karşı yurtlarını savunurken Lekleri, Ovsları ve Didoyları yardıma çağırılmışlardır.

VII. asırda Arab istilası başlayınca tüm Kafkasyalılar üstün Arab ordularına karşı birleşerek karşı durmuşlardır.

Bebeka yönetiminde Azerbaycan halkı bağımsızlık için ayaklandığı zaman, di-

ğer Kafkas halkları Azerbaycan'ın yardımına koşmuşlardır.

Gürcüler ve Albanlar birleşerek eski çağın Gvizi ve Kahetye isimli Arap istilacılarını bozguna uğratmışlardır.

Kafkas urukları tarih boyunca kendi aralarında sosyal ve ekonomik ilişkileri daima canlı tutmuşlardır. Gerektiğinde şartsız olarak birbirlerinin yardımlarına koşmuşlardır.

Politik yapılanmada, önemli silahlar kullanılmasında, yeni tekniklerin öğrenilip yayılmasında, keza tarım aletlerinin ve el sanatlarının icrasında kullanılan aletlerin yapım ve kullanılmasında tam bir birlik ve benzerlik vardır ve bu hususlardaki örf ve adetler tıpatıp benzemektedir.

Ulusal giysiler ve kuşanılan silahlar müşterek kültürün simgeleridir. Bütün bunlar Kuzey Kafkasyalıların yaşam tarzlarını göstermektedirler.

XV. ve XVII. yüzyıllarda birçok yeni yerleşim bölgeleri ortaya çıkmış, birçok kabileler iç içe, yan yana beraber yaşamışlardır. Güney Kafkasya'da, Dağıstan'da, Çeçen-İnguş'da, Kabardey'de, Karaçay-Balkar'da ve Adigey'de birçok köklü aileler aynı soy adını taşımaktadırlar.

Bunlara somut örnekler vermek mümkündür. Mesela;

Kabardey sülalelerinden: Şamhalolar, Kumikolar, Kazanikolar, v.b.

Çeçenistan'da: Şavhalolar ve diğer birçokları aynı isimlerle Dağıstan'da da mevcuttur.

Çeçenistan, Kabardey ve Adigey'de aynı ismi taşıyan sülale isimleri mevcuttur.

İnguşetyadaki sülalelerden Kotiler, Togiller, Konçigolar v.b. Kumuk'ta da vardır.

Birçok Gürcü kinyazları (prensleri) da orijin itibarıyla Dağıstanlılardır.

Görülüyor ki Kafkas uruklarını birbirine bağlayan sayısız maddi ve manevi bağlar vardır.

Çok eskilere dayanan ekonomik ve dostluk ilişkilerimiz bundan böyle de devam ettirilmelidir, hem de güçlendirilerek, yoğunlaştırılarak.

Kadim zamanlarda Kafkas uruklarının siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerinin genişlemesini ve güçlenmesini kolaylaştıran ve entegrasyonu sağlayan bazı yerleşim merkezleri önemli rol oynamışlardır: Tiflis, Berda, Şamaki, Derbent, Endirey. Duraklama yeri olarak da "Dudarkay" ve diğerleri. Aynı şekilde Kafkasya'da ticaret ve sanayi merkezleri de oluşmuştur.

Bütün Kafkas halkları yakın zamana kadar, gelecekte tesis edecekleri güçlü ve bağımsız "Birleşik Devlet"in ümidiyle yaşamışlardır.

Bugünkü karmaşık ve zıtlasma ortamından kurtularak geleceğe ümitle bakmak istiyorsak, mazideki ünlü büyüklerimizin bize miras bıraktıkları dostluk ve kardeşlik erdemlerine sıkı sıkıya sarılmamız, bunları göz bebeğimiz gibi korumamız.

Geliniz ecdadımıza layık insanlar olalım!

EKO KAFKAZ DERGİSİ
Moskova, 1995. Sayı: 1 (7)

İÇİMİZDEN BİRİ

H. Remzi ÖZTÜRK

*Siyaset ilmini öğrenemezlerse dünyada
Arslanları entrikalarla tutsak ederler
Baykuşlar tellal olur, çakal krallığa soyunur.
Kurtlar kuzulaşır, sürülerini ayılar güderler.*

Arslanlarla, kartallarla, kurtlarla özdeşleştiriliriz. Biz Kafkaslılar özeliz. Bizleri özel yapan çok vasıf sayılabilir. Ben bunların üzerinde durmayacağım. Ancak bu kadar özel olmamıza karşın neden hiçbirimiz bir millet olamamışız? Bunu merak ediyorum! Hangimiz diğerimizden daha üstünüz? Hiç birimiz diğerimizden daha üstün değiliz. Kaldı ki üstünlük kanımızda değil ruhumuzdadır. Biz sadece ortak özellikleri olan ve aynı kaderi paylaşan bir bütünüz. Ne acıdır ki Atalarımızın bu bir bütün olduğumuz gerçeğini kabullenmemeleri veya bilememeleri yüzünden o gün için **Kuzey Kafkasya** millet olabilme şansını kullanamamış ve tarihte hakettiği yere gelememiştir. Bir millet olabilme şansını yitirme nedenlerinden biri de, büyüklerimizin gençlerimizi, eğlencelerde, düğünlerde ve benzeri yerlerde yaptıkları kişisel becerilerine göre değerlendirmeleri, yönetime veya başka herhangi bir etkinliğe dahil etmemeleridir.

Herşeye rağmen geçmiş çok önemlidir. Aynı hatalara düşmemek için kötü yapılanların bilinmesi, örnek almak içinse iyi yapılanların unutulmaması önemlidir. Bu yüzden Anayurdumuzda Kuzey Kafkaslılar olarak, tarihte Atayurdumuzdaki iyi yapılanlardan örnek, kötü yapılanlardan hisse alarak birleşmek, gereksiz olan her şeyi bir tarafa bırakarak yeniden yapılanmak, birlik şuuru içinde olmak zorundayız. Anayurdumuzda birleşmek çok önemlidir. Kendi içimizde birlik ve barışıklık içinde olamazsak, nasıl güçlenebiliriz. Atayurdumuzdaki kardeşlerimize nasıl tavsiyelerde bulunabilir, onlara nasıl birlik şuuru etrafında birleşin deriz. Birlik olmazsak, insan olarak, insanlık haklarımızı dünyaya nasıl duyurabilir, ne şekilde bu hakları savunabiliriz. Birlik olmazsak, nasıl dostlarımızın övüncü, hatta düşmanlarımızın da dostu oluruz. 1943-44 yıllarında Kafkasya'da milletçe uğradığımız sürgün ve zulüm, bugün Çeçenistan'da yaşatılmış olan vahşet, bir millet olamamamızın acı faturasıdır.

Sormak istiyorum; Anayurdumuzda hangi Kafkaslı, kendisini Abhazya'da ve Çeçenistan'da yaşatılmış olan zulmün dışında tutarak kandırabildi. Kanımızdan, canımızdan olan bu insanların uğradığı felaket karşısında hangi Kafkaslı, içindeki yangını söndürebildi ve yüreğine akan göz yaşlarını dindi-

rebildi. O halde birlik olmamızın zamanı gelmedi mi?

Değerli hemşerimiz Sayın Yılmaz Nevruz Beyefendi, Birleşik Kafkasya dergilerinden birindeki "Kuzey Kafkasya Meselesi'nin Temel Stratejileri" adlı yazısında, neden bir millet olamadığımızı, bir millet olabilmek için neleri yapmamız gerektiğini senelerin verdiği birikimleriyle çok güzel kaleme almış. Sayın Yılmaz Nevruz'un bu yazısı millet olma yolunda önemli bir rehber. Benim o yazıya eklemek istediğim, Anayurdumuzdaki Kafkas kökenli üniversite gençlerinin Kuzey Kafkasya konusunda bilgilendirilmeleri, "Yurtta Barış, Dünyada Barış" sloganıyla örgütlendirilmeleri şartıdır. Bu amaç doğrultusunda yapılanmak için bir hamle başlatmak istiyorum. **Kuzey Kafkasyalı** olarak hepimizi ilgilendiren ve henüz doğma aşamasında olan bu fikrin gelişebilmesi için saygıdeğer büyüklerimizden ve değerli aydınlarımızdan eleştiri ve öneri, gençlerimizden ise katkı bekliyorum. ("Akıl yaşta değil baştadır" özdeyişine inanarak).

Bu bağlamda; Anayurdumuzda yitirdiğimiz millet olma şansının temelini Anayurdumuzda atarken; farklı dilleri konuşan gruplar kendi aralarında dernek kurabilir veya kurmuş olabilirler, hatta tüzel kişiliğe sahip de bulunabilirler. Bu durum sakıncalı değil, faydalıdır da. Ancak bu derneklerin, bir şekilde Birleşik Kafkasya Konseyi'ne bağlanmamaları, kendilerini birlik şuurundan ayrı tutmaları, hele Anayurdumuzda dil, din ve ırk gözetmeksizin yaşıtılması istenen Türk Milliyetçiliğinden kendilerini soyutlamaları bir yanılgı, dahası bir felaketin başlangıcı olur.

Ben de Türk olmanın sevincini, Kafkaslı olmanın övüncünü içimde duyan içinizden biriyim. Türk olmanın sevinciyle Türkiye'de yaşarken, Kuzey Kafkasya'ya özlemimi ve düşlerimi aşağıdaki "KAFKASYA" adlı şiirimle dile getirdim. Bu şiirimi konuştuğumuz dillerin değil, taşıdığımız ruhların önemine inanarak bütün Kuzey Kafkasyalı'lara ithaf ediyorum. Saygılarımla.

KAFKASYA

Ön bahçelerinden birinde bir dere kenarında
Tutkularımla uyumak hayallerimle uyanmak
Bulutların eteğinde bir yağmur ormanında
Düşlerimle büyümek Kafkasyalılaşmak istiyorum.

Rüzgarın sesinde duymak gölgelerde görmek seni
Nefesinle okşanmak dudaklarınla yunmak
Elbruz tepesinde özgürlüğe açılan bir şafakta
Zafer ateşin olmak ulusal doğuşa ulaşmak istiyorum

DUDAYEV VE BARIŞ

Özgürlüğü severdi, onun için başkalarının özgürlüğünü savundu. Bağımsızlığı severdi onun için başka ülkelerin bağımsızlığına saygı duydu. Milletini severdi, onun için "Her Çeçen Bir Dudayev" dir dedi. Yurdunu severdi, onun için o, yurdu uğruna şehit oldu.

DUDAYEV

Şiirlerle doruklara yazıldı
Resimlerle şafaklara çizildi
Destanlaştı anıtlara kazıldı
Efsaneleşti göçtü Dudayev.

Evet Dudayev efsaneleşti. Ne acıdır ki barışı göremeden şehitlik mertebesine ulaştı. Ama Çeçenler onun izinde yürüdü, onun açtığı yolu takip etti, onun arkadaşları; Zelimhan Yandarbiyev, Aslan Mashadow ve Şamil Basayev'in önderliğinde bağımsızlığa kavuştu. Bu bağımsızlığa giden yol katedilirken Çeçen'de matem vardı;

ÇEÇENDE MATEM

"Gül bahçelerinde kızıl dikenler
Goncalar üstüne kanlar dökülür
Gök sürgünlerini boğar ayrık otları
Fıskıran baharlardan canlar sökülür"

Beni, benim gibi her Çeçeni, her Kafkasıyı, dahası insan olan her insanı acıya boğan bir matem!

İşte barış; üçyüz yıldır kanla-acıyı yazgıları gibi görmeye alışan, Dudayev'in dediği gibi "Köle Olarak Yaşamaktansa Ölmeyi Yeğleyen Çeçenler" ce, **imkansız başarılar bir zafer kazanıldı.** Biz yaşadık ve dünya şahit oldu, hepimiz gördük ki bu barışı kazanmak zor oldu. Kazanılan bu barışı korumak ve yaşatmak da pek kolay olmayacak. Hele bu barış; kallesiz oyunları ve sinsiz emelleri olan dönecek bir düşmanla yapılmışsa. Ama her şeye rağmen bu barışı korumak çok önemli. Bugün, bu barışı korumak için, Çeçenistan'daki ve Çeçenistan dışındaki bütün Çeçenler **kenetlenmeliyiz.** Tıpkı dün savaşta üçyüz yıllık bir talihsizliğe zincir vururken yaptığımız gibi. Tanklarla, toplarla, füzelerle Çeçenistan yıkılırken kenetlendiğimiz gibi.

Biz muhacerette bulunan bütün Çeçenler, bizlerden saydığımız bütün Kuzey Kafkasyalı'lar ve bize destek çıkan bütün dostlarımız; biz hepimiz Çeçenistan yıkılırken göreve davet beklemeden koştuk, yeniden yapılanırken de bu göreve davet beklemeden gideceğiz.

Bizler, haklı bir savaşta hakettiğimiz bir barışın sahipleriyiz. Kaderde ve tasada birlikte olduğumuz, acıyı ve sevinci birlikte paylaştığımız bütün Kafkaslı'larla, dahası, maddi ve manevi her türlü desteklerini gördüğümüz Türk milletiyle, dahası barışa gönül veren, insan olan her insanla bu barışın sahipleriyiz. O halde binlerce şehidin kanıyla kazanılan ve binlerce masumun umuduna yazılan bu barışı korumak insanlık görevimizdir.

H. Remzi ÖZTÜRK

MIÑİ TAV*

Sen göklere erişen zirvesin
Kafkas dağlarının içinde.
Cam gibi parlıyor
Ebedi buzların üstünde.

Beyaz kürkün var üzerinde
Yazın kışın hep giyersin.
Hava soğumaya başlarsa
Tipi yapmayı seversin.

Güzel, sakın olsa da gün
Durmak bilmez fırtınaların.
Yaz da kış da erimez
Doruklarındaki buzların.

Çevrende halkalanıp otluyor
Altın boynuzlu ineklerin.
Senin zirvene tırmanıyor
Öktemlerin, yiğitlerin.

Maral geyiklerin böğürüyor
Boru çalmışçasına.
Dağ keçilerin tokuşuyor
Atlılar cirite dalmışçasına.

Kaplanların aslanların
Kovuklarında barınır.
Pokumların¹, gujdarların²
İnsanlara bakınır.

Ayıların homurdanır
Gümrah ormanının içinde.
Kurtların koşuşurlar
Koyun görüp düşünde.

Şimşek çakınca, ısıklık çalan
Eteklerin uçuşur.
"Benden büyük yok" diye
Kendinle kendin konuşur.

* Miñi Tav/ Mingi Tav/Bengüdağ: "Ebedi Dağ" anlamına gelmekte olup Karaçay-Malkarlılar "Elbrus" Dağı'na "Miñi Tav" derler.

Kaplanların bakıp duruyor
Yan gelip kovuklarında.
Porsukların, tilkilerin
Yakın komşu oyuklarında.

Kan kızılı kazların vıyıklarken
Yaban tavukların ötmekte.
Kargaların gak-guk edip
Leş azığını gözetmekte.

Güvercinlerin şarkı söyler
Güneş parlayıp doğunca.
Maralların otlarlar
Yamaçların boyunca.

Serçelerin sığırcıkların
Buğday başaklarını gagalar.
Ağrı ile Kazbek dağı
Sana imrenerek bakarlar.

İri kuşlar sana konsalar
Devler gibi bakışırılar.
Yaban tekelerin düşseler
Sürülerinden uzaklaşırlar.

Güz sonunda turnaların
Uçup gider denizlere.
Kışa hazır olun, diye
Hatırlatırsın kendini bizlere.

Senden başka handi dağ,
Böyle güzelliklerle dolan?
Tepesi kış, beli bahar iken
Eteklerinde yaz olan?

Miñitav ile Kazbek dağ,
Aranız has ipekten ağ.
Sen keçe kûlahını ağartırken
Eteklerin yeşil kadifeden bağ.

Sen yıldızlara yakınsın
Diğerleri senden alaşa³.
Bir birinizle karşı karşıya
Bu ne güzellik ne tamaşa!

52. Yılında

DRAU FACİASI ve BİR ANMA TÖRENİ*

Bu yılın 28 Mayıs'ında Münih'te (Landsbergstrasse 13) bulunan dini cemiyet "İslâm" ın mescidinde, 1945 Mayıs'ında İngiliz işgal kuvvetleri tarafından Avusturya'da Sovyet kuvvetlerine teslim edilen Kuzey Kafkasyalıların anısına bir dualı toplantı yapıldı.

7000'in üzerinde sivilden oluşan bir grup, 1943 senesinin başlarında Kuzey Kafkasya'yı geri çekilen Alman birlikleri ile beraber terketti. Alman işgali altındaki topraklarda yaşayan halk, Almanların geri çekileceğinden haberdar olmuş olsaydı, mülteci sayısı şüphesiz çok daha fazla olurdu. Aileler topluca yeni doğmuş bebekleri ve yaşlıları ile birlikte, önlerinde soğuk kış günleri olduğu halde meçhul bir hedefe doğru uzun bir yolculuğu göze aldılar. İnsanlar kaçıyorlardı, çünkü Sovyet rejimi altındaki yaşam bu belirsizlikten daha korkunç geliyordu onlar için.

*) 28. Mayıs 1965'te "Münih İslam Cemiyeti" tarafından düzenlenen DRAU FACİASI'nı Anma Töreni hakkında Cemiyet tarafından yayınlanan bu bildiri ilk kez yayınlanmaktadır. Aslı Almanca olan metni H. Mansur NEVRUZ Türkçeye çevirmiştir.

Yığılır buzlar karlar
Tepene bulutlar konar.
Çevrene toplanmış dağlılar
Doymadan sana bakarlar

Kış aylarının fırtınası,
Yaz aylarının salkını,
Yumuşaklık etmezsen
İcirtirsin halkını.

Acemi dağcılara sen
Apaçık bir yağısın.
Kuşkusuz tüm dünyanın
En görkemli dağısın.

SEMENLANI Sımayıl⁵

- 1) Pokum : Yırtıcılardan yabani bir hayvanın adı.
- 2) Gujdar : Geyik sürüsüne hükmeden ve onları düşmanlarına karşı korumak için sürekli çevreyi gözetleyen aygır geyik.
- 3) Alaşa : Alçak, boyu kısa.
- 4) Salkın : Gölge, serinlik
- 5) Semenlanı Sımayıl (Semenlerin İsmaili): 20. yüzyılın ilk yarısında büyük üne kovaşan Karaçaylı halk şairi.

Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra 1944 yılının sonlarında mülteciler Kuzey İtalya'daki Paluzza bölgesine vardılar. Burada Alman yetkililer tarafından İtalyan dağ köylerine yerleştirildiler. Savaşın bitmesine birkaç gün kala Avusturya'daki **Körnten Ober Drauburg** bölgesine nakledildiler. Yolda Drau Vadisi'nde durularak mola verildi. Mültecilerin kendi yapımları olan çadırlar azgın Drau nehrinin kıyısı boyunca **İrschen** köyünden **Delbach** köyüne kadar uzanıyordu. Burada, Avusturya'nın bu kısımlarını işgal altında bulunduran İngiliz 8. Ordu birlikleri tarafından tespit edildiler.

Mülteciler için şüphe, tedirginlik ve her türlü söylenti ile dolu geçen topu topu üç hafta içinde Londra'daki hükümet koridorlarının sessizliğinde 7000 çaresiz insanın kaderi hakkında karar verildi. Hiçbir şey, yakında yaşanacak olan trajedinin habercisi değildi. İngiliz ordusu mensupları mültecilere iyi davranıyor, onlara erzak dağıtıyor ve her türlü yardımda bulunuyordu. Mültecilerin çoğu İngilizlerin yardımıyla dindaşlarının ülkesi olan Türkiye'ye gidebileceklerini hayal ediyordu. Zira yıllar önce, Kafkas savaşlarından sonra yurtlarından ayrılmak zorunda kalan yüzbinlerce yurttaşları da aynı ülkede yeni bir vatan bulmuşlardı.

28 Mayıs 1945'te Kuzey Kafkasyalılar korkunç hayal kırıklığı ile karşı karşıya kaldılar. Londra'nın cevabı gelmişti. Mülteciler Sovyet yetkililerine teslim edilmek zorundaydı. Bu insanlık dışı emri yerine getirmek üzere Kuzey Kafkasyalılar Delbach köyü yakınlarında İngiliz tankları tarafından zorla bir araya getirildiler. Burada kendilerine vatanlarına geri dönmek zorunda oldukları söylendi. Herkes bunun ne anlama geldiğini biliyordu: Ya kurşuna dizilecekler, ya da Stalin'in esir kamplarında yıllarca umutsuzca yaşayacaklardı. Cehenneme terkedilmiş bu insanların çaresizliğini tarif etmek mümkün olamaz. Çekistlere teslim edilişin merasimleri birkaç gün sürüyor, bu arada da Drau kıyılarında korkunç sahneler yaşanıyor.

Yıllar sonra, Drau kıyılarındaki trajedinin görgü şahitlerinden olan çiftçi Martin Nagel şöyle anlatıyordu: "**Korkunçtu. Kadınlar haykırıyor, haykırıyor ve teslim edilmemeleri için yalvarıyorlardı. Bunun bir fayda getirmediğini anladıklarında ise, birçoğu çocuklarıyla beraber Drau'a atlıyordu.**"

Bir başka görgü tanığı, Bayan Maria Tifing, farklı şeyler anlatmıyordu: "**Bütün bir ailenin Drau'da nasıl batıp gittiğini hiçbir zaman unutmaya-
cağım. Bir anne çocuğunun tekini sırtına bağlamış, diğer ikisini de
ellerinden tutmuştu. En küçük olan son çocuk ise babanın kollarındaydı.**

Kuruluşunun 78. Yılında

"KUZHEY KAFKASYA CUMHURİYETİ"NİN KISA ÖMÜRLÜ OLUŞUNUN SEBEP VE SAİKLERİ

Yılmaz NEVRÜZ

Çarlık Rusyası ihtilale sürüklenirken Rusya müslimanları ne durumda idiler? Önce demokratlar, sonra da bolşevikler tarafından yapılan ihtilâllerle büyük bir deprem felaketi yaşayan Rusya'da müsliman halklar "Suveren devlet" olmaya hazır mıydılar? Esir halklar bağımsızlık için harekete geçtiklerinde ne gibi güçlükler ve engellerle karşılaştılar? Bizim Kuzey Kafkasya'daki bağımsızlık hareketinin stratejik hataları nelerdir? Aydın zümre, halkı "devlet şeklinde teşkilâtlandırmaya hazır mıydı? Biz bu yazımızda mümkün merteye objektif olarak yukarıda sıraladığımız suallere cevap vermeye çalışacağız.

İhtilal öncesinde Rusya Müslimanları yani 1552'den 1880'li yıllara kadar Rus esaretine düşen müsliman halklar tam bir kaos içerisinde bulunuyorlardı. Günün birinde Çarlık rejiminin yıkılacağı ve imparatorluğun siyasi bir parçalanmanın eşiğine geleceği kimsenin aklından geçmiyordu. Tıpkı Sovyetler Birliği'nin dağılarak parçalanmasının akla gelmediği gibi. Bazı siyaset bilimcileri ile düşünürlerin böyle bir ihtimali düşünmüş olmaları ise halk kitlelerine malolmuş bir

Aile bağırarak azgın Drau'a atladı."

"İslâm" cemiyeti tarafından, teslim edilişin her yıldönümünde dualı anma toplantıları düzenlenmektedir. Fakat bu seneki 20. yıldönümde oldukça fazla sayıda inanan bir araya geldi. Duadan sonra "İslâm Cemiyeti" başkanı Sayın İbrahim Gacaoğlu Efendi kısa bir konuşma yaptı. Konuşmasının bir bölümünde şunları söyledi:

"İkinci Dünya Savaşı'nda halkımızın verdiği kurbanların arkasından ağlarken, savaşın başka halklarda da derin ve ağır yaralar açtığını unutmamamız gerekir. Ölmüş kardeşlerimizi anarken, bu uzun ve kanlı savaşın diğer kurbanlarını da anıyoruz.

Teslim edilişin gerçekleştiği İrschen Köyü yakınlarında otoban kenarında 1960 yılında "İslâm" cemiyeti tarafından mütevazı bir anıt dikildi. Anıtta Almanca olarak şu sözler yer almaktadır:

"28 Mayıs 1945'te burada 7000 Kuzey Kafkasyalı, içlerinde kadın ve çocuklar da olmak üzere, Sovyet birliklerine teslim edildi. Bu insanlar böylece İslâm'a olan bağlılıklarının ve Kafkasya'nın millî kurtuluşuna olan inançlarının kurbanı oldular."

keyfiyet değildi. Emperyalist rejim, yüzyıllardan beri esir halkların milli uyanışını engellemek için sistemik bir program uygulandığından, yeterli sayıda aydın zümre yetişmediği gibi modern eğitim de fevkalâde yetersizdi. Yüksek öğrenim görme imkânı, Rus Çar'ına bağlılığını ispat etmiş belirli zâdegân ailelerin çocuklarına tanınıyordu. Gençler, askerlik sanatını öğrenmesinler diye askere kabul edilmiyor, bunun yerine "askerlik vergisi" alınıyordu. İşgal edilen toprakların en verimli olanlarına Rus kolonileri yerleştiriliyordu. Demiryolu işletmelerinde, madenlerde ve mahdut sanayi kuruluşlarında münhasıran ruslar istihdam ediyordu. Bu sebepten yerli halkların ekonomik durumları da yürekler acısıydı. Rejime başkaldırırlar ise şiddetle cezalandırılıyor ve Sibirya'ya sürgün ediliyordu. Japon harbinden sonra Rus aydınlarının şiddetli direnişiyile yapılmak zorunda kalınan demokratik inkılaplar müstemleke halklarına layıkıyla yansımamıştı.

Bu şartlar altında sosyal, ekonomik ve maarif alanlarında gelişme sürecine giremeyen esir halklarda milli uyanışın harekete geçmesi ve gelişmesi zaten beklenemezdi.

Böyle bir durumda 1917-Şubat İhtilâli patlak verdi, Çar III. Nikola tahttan feragat etti. Ülkede başıboşluk derecesinde bir serbestlik ortamı doğdu. İhtilâlcı gruplar arasında tesanüt olmadığı için koca imparatorluk kısa sürede ihtilâlden inhilâle sürüklendi. Böylece esir milletlere "Azatlık" yolu açıldı.

Ancak, bu uygun ortamdan Baltık Ülkeleriyle Finlandiya ve Polonya yararlanabildi. Çünkü o ülkelerde milli şuur ve uluslaşma süreci olgunlaşmıştı. Tabiyatıyla güçlü Batı devletlerinin desteğine de sahiptiler.

Diğer tutsak milletlerde ise böyle bir hazırlık yoktu. "Doğrudan Bağımsızlık Hareketi"ni başlatamadılar.

Müsliman halkların durumu daha da karışık. Mevcut aydınlar arasında asgari müştereklerde bile anlaşma yoktu. En büyük eksiklik de, halkı sürükleyecek karizmatik liderin olmayışındı. Rus mekteplerinde okuyarak minik bir aydın zümre teşkil edenler iki gruba ayrılmışlardı; Batı medeniyetine bağlı özgürlükçü demokratlar ve Lenin'in sürüklediği Bolşeviklere gönül vermiş sosyalistler. Bir üçüncü zümreyi de medreselerden yetişmiş aydınlar teşkil ediyordu. Her üç grubun arasında uzlaşmaz derecede fikir ayrılıkları mevcuttu.

Bu sebepten;

1917 yılının 1 Mayısında toplanarak 11 gün devam eden Bütün Rusya Müslimanları Kongresi'nde "Kayıtsız şartsız bağımsızlık" gündeme bile getirilmedi. Buna karşılık "Rusya demokratik üniter bir cumhuriyet mi olmalıdır yoksa toprak muhtariyetine dayanan bir federasyon mu olmalıdır?" konuları tartışılmıştır. Oysa Polonya, Finlandiya ve Baltık Ülkeleri daha ilk günden itibaren "Tam bağımsızlık" görüşünü benimsemişler ve amaçlarına da ulaşmışlardır.

Tutsak müsliman halkların öncü aydınları "Tam bağımsızlık" ülküsünü elbette biliyor ve bunun en doğru yol olduğunu idrak ediyorlardı. Ama içinde bulundukları durum ve şartlarda böyle bir hareketi göze alamıyorlardı.

Acil durumlarda "kararsızlık göstermek, telafisi güç bir zaaf teşkil eder. Kafkas halkları, İdil boyu ve Sibirya Türkleri ve Türkistan Türkleri sonu gelmeyen

toplantı ve müzakerelerle didinip dururken, Bolşevikler ülke çapında bir propaganda faaliyetine giriştiler. Örgütlü ve örgütsüz halk kitlelerinin arasına sızarak kendilerini tanıtmaya çalıştılar. Nihayet 1917-Kasımında hükümet darbesi yaparak merkezi yönetimi ele geçirdiler ve Bolşevik İhtilâlini başlattılar. Kimi yerde zorla, kimi yerlerde hile ile mahalli yönetimlere de el attılar. Koca imparatorluk tam bir anarşi ve kargaşa ortamına sürüklendi.

Şubat İhtilâlinin öncüleri birer tarafa sıvışırken "Kutsal Çar"a sadakat yemini yapmış "Beyaz Generaller" Kızılara karşı savaş başlattılar. Ancak, oluşturdıkları çaphelemerkezi Rusya'da değildi. Slav Kazaklarının yoğun olarak yaşadıkları Kuzey Kafkasya ve Urallar bölgesini tercih etmişlerdi. Zira onları Kazaklardan başka destekleyen halk yoktu. Bu kanlı iç savaşta Kuzey Kafkas Halkları çok acı çektiler, büyük ölçüde insani ve ekonomik kayıplara uğradılar. Genç devletlerini iki yıl içinde kaybettiler.

Kuzey Kafkasya'da Bağımsızlık Hareketi...

Tutsak Müsliman-Türk Halkları Petersburg'da; eski imparatorluk halklarına eşit haklar tanıyacak demokrasi ve hukukun üstünlüğüne dayalı yeni rejimin oluşmasını, bunun için de kurucu Meclisin toplanmasını beklerken, merkezi yönetimin Bolşevikler tarafından ele geçirilmesi bütün çalışmalarını ve harcanan emekleri boşa çıkardı. Merkezi Rusya tam anlamıyla kaosa sürüklenirken, demokratik hukuk devleti hayalleri de yok oldu. Böylece esir halklara (Kendilerine güvenseler de güvenmeseler de) "Tam bağımsızlık" yolunu seçmekten başka çıkar yol kalmadı.

Kuzey Kafkasya'da da aydın zümre üç gruba ayrılmıştı: İslamcı Milliyetçiler, Demokrat Milliyetçiler ve Marksist Sosyalistler (Bolşevikler).

Her iki milliyetçi grup "Bağımsız devlet"ten yana görüş birliği içindeydiler. Ancak, devletin teşkilatlanmasında Batı tipi demokratik bir devlet mi olsun yoksa İslami esaslara dayalı bir devlet mi olsun tartışması hüküm sürüyordu. Bolşevikler ise Federatif Bolşevik Rusya devletinden yanaydılar.

Burada, çoğu zaman gözden kaçan bir gerçeğe açıklık getirmek istiyorum: Batı tipi demokrasiyi savunan demokrat aydınlar halktan kopuk oldukları için kitleleri peşlerinde yürütecek güç ve tecrübeye sahip değildiler. İslamcılar ise halkın içinden geldikleri için bu bakımdan daha avantajlıydılar. Ancak bunlar da "devlet yönetme" tecrübesinden yoksundular. Bolşeviklere gelince: Onlar, İmparatorluk döneminde en çok ezilen, horlanan halk tabakalarının arasına sızarak büyük bir propaganda faaliyeti içindeydiler ve kendilerinin "Halkın gerçek temsilcisi" olduklarını kabul ettirmeye çalışıyorlardı. İşin en acıklı yanı; tüm gruplar içerisinde liderlik vasıflarına sahip, bütün Kafkas urukları tarafından kabul görecekt ve toplumları müşterek amaç uğrunda harekete geçirecek karizmatik bir önderin bulunmamasıydı.

Bütün bu eksikliklere ve zaafılara rağmen demokrat aydınlar bir adım öne çıkmayı başardılar ve "Tam bağımsızlık süreci"ni başlattılar. 1917 Nisanından iti-

baren Terekale (Mayıs-1917) ve Andi (Eylül-1917) Kurultayları dahil bir dizi toplantılar ve müzakerelerden sonra 21 Aralık 1917'de "Kuzey Kafkasya Dağlı Halkları'nın kendi geleceklerini kendilerinin tayin etmeye karar verdikleri, bundan böyle merkezi yönetime tabi olmayacakları, tamamen hür ve bağımsız oldukları; yönetimin, Kuzey Kafkasya Dağlı Halkları Kongresi icra Heyetinin görevlendireceği kişiler tarafından yürütüleceği" Petersburg'daki Bolşevik hükümete bildirildi. Bu, bir bakıma "Bağımsızlık ilanı" idi. Bilahere 11 Mayıs 1918'de yapılan iş, malumu ilam yani 21 Aralık 1917'de alınan bağımsızlık kararının tüm dünyaya duyurulmasından ibarettir. Sözün burasında, 11 Mayıs 1918'de tüm Dünya'ya ilan edilen bağımsız devletin resmi adının "**Repuplique de Caucase du Nort-Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti**" olduğunu hatırlatmak istiyorum. Zira pek çok araştırmacılar, yazarlar, hatta Kuzey Kafkasyalılar bizzat kendileri "Kuzey Kafkasya Dağlıları Cumhuriyeti", "Bileşik Dağlı Halklar Cumhuriyeti", "Bileşik Kafkasya Cumhuriyeti"... gibi değişik ve yanlış isimler kullanmaktadırlar.

Hatalar ve Engeller

Vatanperver olduklarından asla şüphe etmediğimiz yeni devletin kurucuları ve yöneticileri "milli birlik ve beraberlik şuuru"nun halk tabanına yayılması hususunda başarı sağlayacak stratejiler belirleyememişlerdir. Gereksiz yere muhafazakârlardan ve asker kökenli aydınlardan çekinmişler ve onlarla, Vatanın Kurtuluşu uğrunda karşılıklı müsamaha esasına dayalı konsensüs sağlayamamışlardır. Bolşeviklerin "Birlik bozucu" yıkıcı propaganda faaliyetlerini tesirsiz hale getirecek "karşı propaganda faaliyetlerini" de organize edememişlerdir. En önemlisi; Kafkas Halkları'nın Beyazlara ve Kızılara karşı aynı ayrı yürüttükleri mücadeleyi birleştirerek yurt savunmasında ulusal birlik sağlayamamışlardır.

Demokrat milliyetçi aydınların bir zaafı da kendi öz halklarını yakından tanımayışlarıydı. Bir çoğu Rus mekteplerinde okuyan zâdegân aile çocuklarıydı. Gençlik yıllarından başlayarak yaşamları büyük Rus kentlerinde geçmişti. Pek çoğunun dini inançları zayıflamıştı. Sıkıntıya katlanma, fedakârlık, diğergâmlık, gözüpeklik, töreye kayıtsız-şartsız bağlılık... gibi milli hasletlerden de uzak kalmışlardı.

Büyük emekler ve ümitlerle kurulan Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti Beyazların ve Kızılların saldırısına uğradığı zaman çabucak fütura düştüler, dağılma âlâmetleri gösterdiler. Vekiller Heyeti'nin ileri gelenleri Tiflis'e geçerek ülkeyi oradan yönetmeye kalktılar. En büyük sorumluluğu taşıması gereken Başbakan Tapa Çermoy, genç devletimiz düşman saldırısına her an maruz kalma tehlikesiyle karşı karşıya iken "Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti"ni dış ülkelere tanıtmaya amacıyla İstanbullara, Parislere seyahat etti. Oysa bu görevi Dışişleri Bakanı Haydar Bammât ve birkaç teknokrat rahatça yapabilirdi. Benim kanaatime göre genç devletimiz daha ilk günlerde sahipsiz kalmıştır. Azerbaycan'dan, Türkiye'den ve halktan gelen yardımlarla oluşturulan sınırlı devlet hazinesi ordu kurulması ve silah temini için kullanılacak yerde dış seyahatlerde çarçur edilmiştir.

Kurultaylarda ve parlamentoda ülke hayrına alınan kararlardan hemen he-

men hiçbir hayata geçirilememiştir. Kendi öz budunuyla bağ kuramayan bir hükümetin ve bir parlamentonun halktan umumi destek görmesi beklenemezdi, ni-tekim öyle olmuştur. Bu durumdan yerli bolşevikler fazlasıyla yararlanmışlar ve kendilerini halka kabul ettirmenin yollarını yılmadan aramışlardır. Beyazlarla savaşırken zaafa düşmemişler ve iktidarı ele geçirincede kadar mücadele etmişlerdir.

Başarıyı engelleyen sebeplere gelince:

Beyazlarla Kızılların kanlı boğuşma cephelerinin Kuzey Kafkasya topraklarında yer alması büyük bir talihsizliktir.

Önce Beyazlar, sonra da Kızıllar ile yapılan ve ardı arkası gelmeyen Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin mahdud beşeri ve iktisadi imkanları hızla tükenmiştir. Düşmana karşı mücadele birliği sağlanamadığı için elde edilen mevzii başarılar bir yarar sağlamamıştır.

Omuzları yıldızlarla göğüsleri madalyalarla dolu ve kutsal Çar'a bağlılık andı içmiş yerli generallerden yeminini bozarak (Gn. Cahar Dudayev gibi) vatanın ve milletin kurtuluşu için hayatını ortaya koyacak bir general de çıkmamıştır. Yüksek rütbeli sabık Çar ordusu subaylarının (Kafkas menşelilerini kastediyorum) hemen hepsi Vrangeli'nin mültecileriyle birlikte Kafkasya'yı terketmişlerdir.

İmparatorluğun güneyinde aynı kaderi paylaşan 4 genç devlet (Kuzey Kafkasya, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan) müşterek düşmana karşı güç birliği yaparak karşı koyamamışlardır. Bu da büyük talihsizliktir.

Daha 1917 güzünde "Bağımsız devlet" kurmaya karar verilir verilmez, yapılacak işlerin bir çoğu (şimdilik) tehir edilerek süratle "ordu teşkilatı" kurulmıyordu. Öncü aydınlar, tüm Kafkas uruklarının saygı duyacağı bir zatı bulup da onu başa getirselerdiler "Birlik sağlama" sorunu kolayca çözülebilirdi. Bunun için de en uygun isim (o sıralarda) 60 yaşlarında olan ve İstanbul'da yaşayan İmam Şamil'in en küçük oğlu Muhammet Kamil Paşa idi. Her nedense bu husus günde-me getirilmemiştir. Bilahare 1919 yılında Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti bağımsızlığını kaybetmek üzereyken, Çeçenli ihtiyar mücahit kumandan Uzun Hacı'nın teklifiyle (2 yıl gecikmeli olarak) Muhammet Kamil Paşa göreve çağrıldı. Maalesef paşa, o sıralarda hasta olduğu için yerine 20 yaşındaki oğlu Sait Şamil'i gönderdi. Ama iş işten geçmiş bulunuyordu.

Talihsizliklerin ve engellerin en büyüğü ise Osmanlı Devleti'nin savaştan yenilerek çıkması ve Kafkasyadaki ordusunu geri çekmesi idi. Bu ordu 1 yıl daha kalsaydı hem devlet örgütlenmesi hem de askeri teşkilatlanma rayına oturacak, belkide Kafkas devletleri arasında güçbirliği sağlanarak henüz iç savaşın ateşiy-le yanıp kavranan Bolşevik Rusya'ya karşı sağlam bir savunma hattı teşkil edilecekti. Bu arada bolşevik kıskırtıcılar temizlenecek, Slav unsurlar da hızla Orta Rusya'ya göç edeceklerdi.

Bütün bunları ifade etmekteki maksadım, o devrin siyaset adamlarını, aydınlarını, kısacası elitini acımasızca tenkit etmek değildir. Onlar ellerinden geleni

Ruslar'ı Bekleyen Tehlike:

Özerk Bölge ve Cumhuriyetler'in Bağımsız Devlet Olma İstekleri

Lokman UZEL

Rusya'nın artık günden güne dünyadaki yeri ve konumu değişmektedir. Bu gün geçmişte olduğu gibi dünyadaki ikinci güç dengesi değildir. Sözü tutulur bir devlet olmaktan da çıkmıştır. Zaten Rusya da bu durumu bildiği için dünyanın meselelerinden çok, eskiden elinde tuttuğu ülkelerle ilgilenmekte ve onları bundan sonra da elinde tutmağa çalışmaktadır. Eğer, Rusya'nın bu günkü konumunu daha derinden inceleyecek olursak siyasi, medeni, iktisadi yönden günden güne eriyen, küçülen ve iç çekişmelerle başı ağrıyan bir devlet olarak görürüz.

Şimdilerde Rusya'yı en çok sarsan konu ise, iç çekişmedir. Bu iç çekişme ise iki şekilde ortaya çıkmaktadır. 1) İç muhalefet, 2) Bağımlı bölge ve cumhuriyetlerin muhalefeti.

Bu gelişmeler şu iki sonucu ortaya koymaktadır.

1) Merkezdeki yönetime karşı yine merkez yönetimin içinden muhalefetin çıkması ve bu muhalefetin hem yönetim, hemde siyasi iç mücadele konusunda yönetimdekiler kadar tecrübeli ve iş bilir olmaları

yapmışlardır. Hepsinin ruhu şado olsun. Biz daima minnet ve rahmetle anacağız. Ancak ortada bir hakikat var: O da, birçok hataların yapıldığı ve o hataların hâlâ sürdürüldüğüdür. Zaaflarımızı ve yanlışlarımızı ortaya koymazsak tedbirini de alamayız. Sovyetler birliği dağılmadan önce, bu nevi toplantılarda hissi ve hamasi konuşmalar yapılır ve o günün aydınlarına toz kondurulmazdı. Bunda yarar vardı. Zira muhaceretteki gençlerimizin maneviyatlarını kırmak yanlış olurdu.

Artık gerçekleri olduğu gibi ortaya dökmenin zamanı gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla ortaya çıkan uygun ortamdan ne yazık ki Kuzey Kafkas Halkları yararlanamamışlardır. Çünkü bu kez de hazırlıksız yakalanmışlardır. Ülke'nin dörtte üçü yerinden kıpırdamazken sadece Kahraman Çeçenler kıyam etmişler ve tek başlarına da olsa "Bağımsızlık Savaşını" göze almışlardır. Hal böyle iken (eskiden olduğu gibi) mazideki bağımsızlık mücadelelerini hamasi nutuklarla anarak kendi kendimizi avutmaya hakkımız yoktur. Ya Çeçenistan'ın yanında yer alacağız ya da uzun vadede Rus denizinde yavaş yavaş boğulmayı kabulleneceğiz. Aynı durum asıl Atayurdunda yaşayanlar için bahis konusudur.

11 Mayısı anarken zaafılarımızı, eksiklerimizi, kısa ve uzun vadede yapmamız gereken görevlerimizi iyi tespit etmek ve mazideki hataları tekrarlamamak durum ve mecburiyetindeyiz. Geçmişten ders almak için otokritik yapmaktan çekinmemeliyiz. İmam Şamil'in içinde bulunduğu milli mazimizle övünmek hakkı, bugün için sadece Çeçenlere aittir. Diğer halklar oturup uzun uzun düşünmeli ve bir an önce milli uyanış sürecini başlatmalıdırlar. Aksi halde, 11 Mayıs kutlamaları bir anlam taşımaz.

2) Rusya'nın Merkez yönetimi ile Rusya'ya bağlı bazı Özerk Cumhuriyetler ve Özerk Bölgeler'in arasındaki ilişkilerin zaman zaman kopma noktasına gelmiş olması.

Herşeyden önce şunu belirtmek gerekir ki Rusya'nın derdi geçiçi veya yenli bir çatac değildir. Bu olay pek çok milletin görmüş geçirmiş olduğu bir **İmparatorluğun dağılma dönemine gırme** olayıdır. Türkler, böylesine bir acıyı bu yy.'ın başında yaşamışlardır. Bu gün'de Rusya aynı acıları çekmektedir.

Şöyleki; bir yanda Rusya'da iç muhalefet almış başını giderken. Ülkede devlet haki-miyetinden çok mafiya hakimiyeti söz konusudur.¹ Devlet pek çok kanunsuzluğu görmez-likten gelmekte, yahutta kanunsuzluğu yapanlar devlet içinde ortak bulabilmektedirler.²

Öte yanda özerk cumhuriyetler ve özerk bölgeler kendi bölgelerindeki meseleleri ken-dileri çözmek istediklerini açıklıyorlar. Merkez Yönetim'in bölge üzerindeki iktisadi ve si-yasi etkisini azaltmak için de yeni uygulamalara başlıyorlar. Buna karşılık Batı'nın ve ABD'nin gölgesinde Merkezi Yönetimi (iktidarı) elinde tutan Yeltsin, haklı haksız demeden hasta yatağından bir çok yetkiliyi görevinden atıyor, yenilerini göreve getiriyor. Ancak hiç bir şekilde ortalık durulmamaktadır. Üstelik devleti Yeltsin'in yerine perde arakasında kı-zının ve onun dostunun yönettiği şeklinde iddialar hem yazılı hemde sözlü haberlerin baş konusu olmaktadır. Buna karşılık en tecrübeli devlet adamları bir çırpıda görevlerinden alınmaktadır.³

İşte bu gelişmeler olurken Moskova'ya çok uzak olan Türk asıllı özerk cumhuriyetler ve bölgeler, arka arkaya kendi meclislerini toplayarak **artık Moskova'nın kendilerine yardım edecek takatının kalmadığını, o halde ülkenin gelirlerinin Moskova'ya gön-derilmesinin gereğinin kalmadığı ve ayrıca Moskova'nın kendilerini yönetecek güç olmaktan çıktığını bunun için vergilerin kendi bölge hükümetlerince alınması ge-rektiğini** belirtmektedirler.⁴ Buna karşılık ise Yeltsin hasta yatağından **Rusya'ya bağlı cumhuriyetler ve bölgelere karşı çok sert konuşacağını** belirtmektedir.

1989 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Yeltsin Rusya'ya bağlı kalmak zorunda olan 89 özerk bölgeye vali atamıştı. Bunlardan 52'sinde bu sonbaharda/güz se-çimler vardır. Bu seçimlerde Yeltsin'e karşı olan yani Merkez Yönetim'i benimsemeyen ki-şilerin seçimleri kazanmaları söz konusudur. Zaten bu güne kadar da beş (5) bölgede ya komunistler yahutta milliyetçi yapıda olan kişiler yönetimi ellerine geçirmiş durumdadırlar. Üstelik pek çok bölgede Yeltsin yanlıları baskı altındadırlar.

Özellikle Türk asıllı özerk cumhuriyetler; **kendi bölge ve cumhuriyetlerinden gelen gelirleri ve ürünleri ve madenleri Moskova'ya göndermek istemiyorlar. Hatta onun yerine bölüşüp yarısını bile vermeye razı değiller.**

Moskova ise boşalan devlet bütçesini bu bölgelerin desteğiyle ve vergileri ile kapat-mak istemektedir. Ancak bu günkü Moskova'nın elinde geçmişte olan baskı unsurları⁵ bu-lunmamaktadır. Bugün artık özerk ve bölge cumhuriyetlerine dilediği anlaşmaları imzalat-tıramamaktadırlar.

İşte Moskova'ya bir baş belası daha! Azarbaycan ve Kazakeli. Moskova yönetimi, İranla işbirliği yaparak Hazar gölünü deniz ilan etmeye hazırlanmaktadır. Böylece bura-dan petrol çıkarmakta olan iki Türk Devleti'ni (Kazak ve Azerbaycan) Hazar petrollerinden uzaklaştırmak istemektedir. Bunun manası şudur. Bu iki Türk ülkesinin başlarındaki yön-e-ticiler Moskova'ya karşıt kişiler değildırlar. Ancak Moskova'daki bayat düşünceli adamlar-

BEN SEVMİYORUM

BATÇAKIZI Lidya

Ben sevmiyorum gökten yıldızın
Sönerek yere düşmesini
Ben sevmiyorum güçsüzün
Güçlü tarafından dövülmesini

Ben sevmiyorum aç gözlülüğü
Hem servette hem aşda
Ben sevmiyorum gerek günde
Akıl kalmazsa başda

Ben sevmiyorum sırrımı bilip
Komşusuna koğuculuk edeni
Ben sevmiyorum annesinden yüz çevirip
Başka kadınların peşinden gideni

Ben sevmiyorum aksağın
Ardından yaşlanmasını
Ben sevmiyorum sanatçının
Boyu kısa diye hafifsenmesini

rın uygulamaları, Rus yönetimini en sıkıntılı döneminde Kazak ve Azerbaycan yönetimi ile karşı karşıya getirebilecektir.

Böylece Moskova tam bir çıkmazın içine itilmiş olacaktır. Şimdilik Moskova'nın en büyük çıkmazı da; eski kafalarla yeni dünya düzenine ayak uydurmak istemesidir. Bu nedendir ki bu gün halkının üçte biri aç hale gelmiş, ordu içinde aylıkları ödenmediği için ayaklanmalar başlamıştır.⁶ Bu gelişmeler aslında dağılmakta olan imparatorluklarda beklenen bir sonuçtur. Tartışılması gereken konu ise, bölgede doğacak boşlukların nasıl, ne şekilde ve kimler tarafından doldurulacağıdır.

Bu gelişmelerin bizleri ilgilendiren yanı büyüktür. Buna göre Batı Türk Devleti (Türkiye) Kafkaslar, Doğu Türk Devletleri (Orta-Asya) ve hatta Orta-Doğu siyasetini bu gelişmeye göre ayarlamalıdır.

Artık bir Tuva/Uryanhayeli, Hakaseli, Sahaeli ve Altayeli gibi dil, tarih, medeniyet ortaklığımız olan ellere daha sıcak yaklaşarak bu sancılı dönemlerinde onlara kardeşliğimizi göstermeliyiz.

Bölgede yalnızca iktisadi çıkarları olan Avrupa Devletleri ve ABDde bu durumu görerek bölgedeki etkinliğini arttırmakta değilmidir?

1 NRC, Handelsblad, 28 Oktober 1996, Nederland, p.5.

2 Kijk-4, De Russische Mafia, Nederland-April 1996, p.52-55

3 The Guardian, Saturday October 26 1996, world news, p.5

4 Buna en iyi örneği Saha, Altay ve Uryanhay Cumhuriyetleri oluşturmaktadır.

5 NRC Handelsblad, 02 April 1996, Nederland, p.5.

6 The Guardian, Saturday, October 26 1996, world news, p.5.

Ben sevmiyorum hayvana
Tekmeyle vurulmasını
Ben sevmiyorum bir şeyin
Onkez sorulmasını

Ben sevmiyorum kendisini tanımadan
Başkasına kulp taksalar
Ben sevmiyorum eşik önünde
Kapıyı yüzüme çarpsalar

Ben sevmiyorum söz verip
Sözünü ayak altına sereni
Ben sevmiyorum yarama
Avuç avuç tuz ekeni

Ben sevmiyorum göklere yükseltip
Sonra yere salsalar
Ben sevmiyorum yatağımdan
Yorganımı çekip alsalar

Ben sevmiyorum insanların
Birbirini yok etmesini
Ben sevmiyorum yarı yolda
Yoldaşlarımın terketmesini

Ben sevmiyorum tüküreni
Kendi içtiği suya
Ben sevmiyorum sebebsiz yere
Yol açılmasını kavgaya

Ben sevmiyorum avluya girip de
Eve buyur denmezse
Ben sevmiyorum çok konuşup
Çeneye dur denmezse

Ben sevmiyorum cüzdanına göre
Arkadaş seçilmesini
Ben sevmiyorum akıl yerine
Altının tercih edilmesini

Ben sevmiyorum konukluğa
Rakı alıp gelseler
Ben sevmiyorum arkadan
Dedikodu edip gülseler

ÇEÇENİSTAN FOTOĞRAF SERGİSİ

Nail SÖNMEZ*

11 Aralık 1994 tarihi Kafkasyalılar'ın unutmaması gereken ve unutmayacağı bir tarihtir. Bu tarih Birleşik Kafkasya idealinin sıcaklığında Rus emperyalizminin erimeye başladığı tarihtir. 11 Aralık 1994 tarihi Kafkasyalılar için ne iltir: ümit etmemekle beraber ne de son olacaktır.

Bağımsız Birleşik Kafkasya misyonu'nun yaşatılması ve gerçekleştirilmesi gereğinden hareketle bu anlamlı tarihin yıldönümü olan 11 Aralık 1996 tarihinden itibaren derneğimizin adının "**BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ**" olarak değiştirilmesi genel kurulumuzda ittifakla kabul edilmiştir.

Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin 33. kuruluş yıldönümü olan 11 Mayıs 1951'den buyana bu ulvi gayeye hizmet eden derneğimiz, bir başka anlamlı tarih olan 11 Aralık 1996'dan itibaren BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ adı altında bu ideale hizmet etmeye devam edecektir.

* İstanbul Birleşik Kafkasya Derneği Yön. K. Bşk.

Ben sevmiyorum şarkı okutup
Dinlemeden sohbet etseler
Ben sevmiyorum soy-sop sorup
Zengin fakir, eş-dost seçseler

Ben sevmiyorum insanı
Akçeden ucuz sayanı
Ben sevmiyorum güçsüze zulmedip
Sonra da namaz kılanı

Ben sevmiyorum çalışmadan
Sokaklarda adım atanı
Ben sevmiyorum gösteriş için
Altın zincire muska takanı

Ben sevmiyorum Tanrıyı unutup
Kendilerini tanı yapanları
Ben sevmiyorum her sözünde
Garip anaya sövüp sayanları

Ben sevmiyorum insan yerine
Hayvanı koyanları
Ben sevmiyorum içki meclisinde
Karaçay'ın türküsünü okuyanları

Bu çerçevede derneğimiz 1997 yılı faaliyet programı içerisinde yer alan ilk organizasyon olarak 11 Aralık 1994 tarihinde Rusya'nın tarihin her döneminde olduğu gibi haksız bir şekilde başlattığı, yüzbinlerce aileyi kan ve gözyaşına buladığı Çeçenistan'ı işgal girişimini ve burada uyguladığı vahşeti Türkiye ve Dünya kamuoyuna duyurmak amacıyla "**ÇEÇENİSTAN 1994-1996**" konulu bir fotoğraf sergisi açtı.

Medyanın büyük ilgi gösterdiği ve 01 Ocak 1997 tarihinde İstanbul Vali Yardımcısı Yusuf ODABAŞ'ın açılışını yaptığı sergide Çeçenistan'da yaşanan insanlık dramını gözler önüne seren 220'nin üzerinde fotoğraf ve sergi müddetince her gün tekrarlanan video gösterisi yer aldı.

05 Ocak akşamına kadar açık kalan serginin ilgi çeken bir başka özelliği de 19. yüzyıl Dünya'sının en büyük lideri, Türkiye kamuoyunda "Kafkas Kartalı" olarak ünü bugünlere ulaşan, Kafkasya'nın büyük mücahidi "**İMAM ŞAMİL**"'in özel eşyalarının da ziyarete açılmasıydı.

Sergi kapsamında gerçekleştirilen bir başka etkinlik de dört konuşmacının katılımıyla gerçekleştirilen paneldi. Kalabalık bir dinleyici topluluğunun takip ettiği panelde ilk konuşmacı Prof.Dr. Anıl Çeçen; Doğru stratejinin, 1918'de olduğu gibi gelecekte de bir Kuzey Kafkasya Federasyonunun gündeme getirilmesi olduğunu, Çeçenler'in bağımsızlık ilanından itibaren savaşın her aşamasında sadece kendi bağımsızlıkları için değil, bütün K.Kafkasya'nın bağımsızlığı için savaştıklarını dile getirdiklerini hatırlatarak "ilk düşünülecek olgu gelecekte bağımsız bir K.Kafkasya Federasyonu'dur." dedi.

İkinci olarak söz alan Dr.Yılmaz Nevruz'un konuşması ilk panelistin konusunu tamamlar nitelikteydi. Nevruz; Bağımsız bir devlet olabilmenin vazgeçilmez üç ana şartı olduğunu söyleyerek şöyle sıraladı; 1) insan-Ülüs 2) Toprak-Vatan 3) İdeali gerçekleştirecek aksiyon ve bunun programlanması. Dr. Yılmaz Nevruz bağımsızlığın önündeki en büyük engelin önce Rusya, sonra ve asıl engelin yine Rus mirası olan mikro-milliyetçilik olduğunu, bunun aşılması için de etnik adların kültürel planda yer alması gerektiğini, siyasi projeksiyonlarda "**Kafkas Ülusu**" teriminin yerleştirilmesinin yaşamsal öneme sahip olduğunu belirtti.

Daha sonra söz alan M.Aydın Turan ise geleceğe yönelik bir projeksiyon sunmaktan ziyade bugünden 70 yıl önce köklenen Promethe(*) hareketinin sürecine ve içeriğine ilişkin evreleri dinleyicilere aktardı. M.Aydın Turan bu hareketin literatürde Sovyet Doğu Halkları olarak karşılanan, Rusya'da Slav olmayan, Kırım'dan Kafkasya'ya, Orta Asya-Üral ile Volga arasında kalan geniş bir halk grubunun, bunlara mensup mültecilerin 1920-1940 arasındaki konsolide faaliyetlerini içerdiğini, bütünüyle politik bir karakter taşıdığını ve "ideolojisi", "organizasyon modeli", strateji ve

metodları", "çalışma alanları" gibi yönlerle karşımıza ilginç ve uygulanabilir bir tipoloji çıkardığını, hem bu yönden hem de K.Kafkasya tarihinin en azından diaspora tarihinin belli bir kısmının aydınlatılması yönünden de incelenmeye değer bulunduğunu açıkladığı bu konuda ciddi hazırlanmış bir tebliğ sundu.

1. ve 2. Dünya Savaşları boyunca hüküm süren statüko dahilinde bulunan ancak söz konusu statükonun bazı yönlerini değiştirmeye yönelik Promethe hareketine, bu hareket içindeki K.Kafkasyalı mültecilere ilişkin Batı'da ciddi birçok etüdler yapılmasına rağmen Türkiye'de ne yazık ki yüzeysel araştırmalar dahi yapılmamış olan bu konu ilgiyle dinlendi.

Panelin son konuşmacısı M.Nüzhet Çetinbaş K.Kafkasya Müridizm hareketi/ideolojik temelleri ve açılımları konulu bir konuşma sundu. 1800'lü yılların Kafkasya'sında İmam Mansur'un başlattığı Müridizm hareketinin mevcut siyasi yönetimi ele geçirerek hükümlan olduğunu, halk iradesinde geniş kabul görerek bir doktrin meydana getirdiğini ve bu hareketin; tarikat disiplini, askerî ve siyasi disiplin ile bütünleştirmek suretiyle bir devlet sistemi oluşturarak bağımsızlık savaşlarında en büyük başarıların kazandığı döneme imza attığını belirtti.

Panele katılan konuşmacılar, gerçekleri saptırıcı hamaset edebiyatı yerine konuları analitik ve bilimsel bir üslupla işleyerek, bugün ve yarın için dersler çıkarılması gerektiğini vurguladılar ve Kafkasya'nın bağımsızlık hareketlerini, iç ve dış dinamiklerini, tarihi evreleriyle dinleyicilere aktararak, bilimsel metodlarla projeksiyonlarını sundular.

Açılıştan kapanışına kadar medyanın büyük kesiminin de ilgisiyle amacına ulaştığını düşündüğümüz programımız gelen yoğun talepler doğrultusunda diğer bölgelerde de tekrarlanacaktır.

Moskof mezalimine destansı bir direnişle karşı koyarak Kafkasya Birliği için büyük bedel ödeyen Çeçen kardeşlerimizin mücadelesine, sadece gözyaşı ve dualarımızla katılmakla kalmayıp bir nebze soluk olmak istedik.

Bu vesile ile bu şanlı destanın lideri Cohar Dudayev'i ve diğer şehitlerimizi rahmetle anıyor, gazilerimize selam olsun diyoruz.

Kafkasya'nın geleceği, Emperyalistlerin tayin ettiği ve kendi halkına rağmen onların çıkarlarına hizmet eden korkak tutumlarla değil, Kafkasya'nın çıkarlarını ve doğrularını bilen, güvenen, inanan ve çalışan nesillerle olacaktır.

(*) Promethe hareketi; Temelde Sovyet-Rusya mahkumu milletlere mensup siyasi mültecilerin 1926-1940 yılları arasında konsolide bağımsızlık mücadelesidir. (Promethe hareketi ya da birliği içinde K. Kafkasya mültecileri "Narodnaya Partiya Gortsev Kavkaza" "Kafkasya Dağlıları Halk Partisi - KDHP" tarafından temsil edilmiştir. K. Kafkasyalı mültecilerin oluşturduğu ilk ve tek "parti" olan bu teşekkül, Polanya'da, İmam Şamil'in torunu Sald Şamil öncülüğünde 18 Kasım 1926 tarihinde kurulmuştur.

İZZET AYDEMİR

Osman Çelik

İzzet Aydemir, 1925 yılında Kilis’de doğdu. Babası Polis Teşkilatı’nda görev alan ve Emniyet Başkomiseri olarak emekli olan merhum Harun Aydemir’dir. Çuşa Ailesi’ne mensuptur.

Dedesesi Çuşa Zekeriya, 1864 Büyük Kafkasya sürgünü’nde, ülkesini terketmek zorunda kalmıştı. Katıldığı grupla birlikte, bugünkü Yugoslavya’nın Üsküp ili, Piriştine Kasabası’na yerleşmişti.

Büyük göç olayı meydana geldiğinde, Balkanlar henüz Osmanlı Devleti’nin hakimiyeti altındaydı. Sırlar bağımsız olmak için, mücadele ediyorlardı. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda, Berlin’de yapılan barış görüşmelerinde, İmparatorluğun Avrupa ya kasında oturan Kuzay Kafkasyalı Göçmenler de gündeme getirildi.

Kuzey Kafkasyalılar, Plevne Savunmasında aktif görev almışlardı. Başkaldıran Bulgar Çeteleri’ni sindirmiş, Osmanlı Ordusu’nun ikmal yollarını açmışlardı.

Berlin Konferansı’nda, Rus Delegasyonu, Ordularını güç durumda bırakan Kafkasyalı Göçmenleri unutmadılar. Asıl amaçlarını gizleyerek, Kafkasyalıların Hristiyanlar’a zulmettiklerini ileri sürdüler. Böylece, Alman, İngiliz ve Fransız Delege Gruplarını etkilediler. Kafkasyalıların Balkanlar’dan çıkarılması için karar alınmasını sağladılar. Bunun sonucu; Çuşa Zekeriya, yüzbinlerce Kafkasyalı gibi, ikinci bir göçe daha tabi tutuldu.

Balkanlar’dan sürülen Kafkasyalıların büyük bir bölümü, bugünkü Suriye, Ürdün ve İsrail topraklarına yerleştirilmişti. Çuşa Ailesi’nin Kilis’te mekan tutması olayı da bu şekilde gerçekleşmişti.

İzzet Aydemir, babası memur olduğu için ilkokulu Afyon’da, ortaokulu Burdur’da okudu. Ardından, İstanbul Kabataş Erkek Lisesi’ni bitirdi. Daha sonra, Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi bölümüne kaydını yaptırdı. Ne var ki, burayı tamamlayamadı. Çalışmak zorunda olduğu için, son sınıftayken, tahsil hayatını bıraktı. Evlendi ve iki çocuk sahibi oldu.

Genelde, her memur çocuğu gibi, bir devlet dairesinde çalışma yolunu seçti. İller Bankası Genel Müdürlüğü’nde görev aldı. 1977 yılında emekli olarak, sosyal çalışmalara ağırlık verdi.

İzzet Aydemir, özetlemeye çalıştığımız, görünüşte kuru ve renksiz kısa bir özgeçmişten ibaret değildir. Buraya kadar, hayatının sadece nirengi noktalarını tespit ettik. O’nu bir dava adamı yapan, sosyal ve edebi çalışmalarıdır.

1961 yılında, Ankara Kuzey Kafkasya Derneği kurucuları arasında yer almıştı. Derneğin kurumlaşmasında ve ilgi görmesinde önemli rol oynamıştır. Sadece sıradan bir üye değil, yönetim kadrosuna katıldı. Bir süre de başkanlık yaptı.

En büyük eserlerinden biri, Kafkas Kültürel Degisi’dir. Bu dergiyi, 1964-1975 yılları arasında onbir yıl aralıksız çıkardı. Dergi’nin sahibi ve başyazarı olarak, büyük emek har-

cadı. Maddi ve manevi külfet içinde bulundu. Sıkıntılara göğüs gerdi.

"Kafkas Kültürel Dergisi" sıradan, hemen unutulacak, tozlu raflarda yokolup gidecek bir eser değildir. Kaybolmakta olan Kafkas Kültürü'nün arşive edildiği, zengin bir ansiklopedi özelliği taşır. Kafkasyalı Aydınlar'ın hafızalarındaki bilgi birikimi, yıllar yılı bu derginin sayfalarına aktarılmıştır. En önemlisi, gerek Türkiye'de gerekse Türkiye dışında bulunan, Kuzey Kafkasyalıların haberleşme aracı olmuştur.

On bir yıl boyunca, Kafkas Kültürel Dergisi'nde işlenen konular öylesine çeşitli ve zengindir ki, bunları yeterince anlatmak için özel bir araştırma gerektirir.

Dergi'de, Kuzey Kafkasya Tarihi, İnsan unsuru, coğrafyası, efsaneleri, gelenekler, folklor, dil, geçmişten bugüne kadar inanç ve idealler bir nakış gibi işlenmiştir. Günümüzün Kafkasya politikaları, içimizdeki tezatlar, kavgalarımız bir bir ortaya konmuştu.

Geçmişin kahramanları tanıtılmış, millet olarak fazilet ve kusurlarımız çekinilmeden tartışılmıştır. Erkek ve kadın isimleri, sınıflar arasındaki mücadeleler, yemekler, damak tadımız ve zevklerimiz zaman içinde periyodik olarak dile getirilmiştir.

Dergi'de yayınlanan herşey, İzzet Aydemir'in kaleminden mi çıkmıştır? Elbette, hayır. Ancak O, ifadeye çalıştığımız konuların işlenmesine ve tartışılmasına vesile olmuştur. Kafkas kültürü ve tarihi hakkında bilgi sahibi olanların, eli kalem tutanların iz bırakmasına zemin hazırlamıştır.

İzzet Aydemir, ilk defa Kuzey Kafkasya ile ilişki kuranlardandır. 1969 yılında, Kabarday-Balkar Cumhuriyeti'ni ziyaret etti. Günün aydınlarıyla tanıştı. Bilgi alış- verişinde bulundu. 1972 yılında da, Şuriye ve Ürdün'e gitti. Bu kişisel ilişkilerin, zamanla yaygın bir özellik kazanmasına vesile oldu.

Seyahat hatıralarını Kafkas Kültürel Dergisi'nde yayınlayarak, Türkiye dışındaki Kuzey Kafkasyalıların varlığı hakkında, ilgi duyulmasına aracı oldu. Gerek Kuzey Kafkasya'da ve gerekse Orta Doğu'da yaşayan Kuzey Kafkasyalılarla ilişki kurulmasına öncülük etti.

"Kazanuko Jabağ", Kafkas Hikayeleri Antolojisi" gibi iki değerli eser, bu ilişkiler sonunda ortaya çıkmıştır.

Kazanuko Jabağ, Kabarday Yazarı Şortan Askerbi'nin yaptığı araştırmanın ürünüdür. Afeşij Emin tarafından tercüme edilen eser, İzzet Aydemir tarafından yayına hazırlanmıştır.

Keza, Jabağ'ın yazdığı "Çerkezya'da Sosyal Yaşayış ve Adetler", gene yazar tarafından, ilk iki eser gibi yayına hazırlanmış, kitap olarak okuyucuya sunulmuştur.

"Göç" adlı eser, İzzet Aydemir'in araştırmaları sonucu kitap olmuştur. 1864 yılında meydana gelen büyük sürgün olayı anlatılmıştır.

İzzet Aydemir'in Kafkasoloji alanındaki çalışmaları devam etmektedir. Nitekim, "Türkiye Çerkezleri ve Başımıza Gelenler" başlıklı çalışması bitmiştir. Yakın bir tarihte, kitap olarak okuyucuya sunulacaktır.

İzzet Aydemir, dergi ve kitap çalışmalarının yarusıra, imkan buldukça, bilgi birikimini dinleyenlere aktarmıştır. Çeşitli yurtiçi ve dışı konferanslara katılmış, bu tür toplantılarda konuşmacı olarak yer almıştır.

İzzet Aydemir, Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine, Kuzey Kafkasya'da meydana gelen olumlu gelişmeleri yakından izlemiştir. Bununla da yetinmemiş, 1991 yılında Kabarday-Balkar Cumhuriyeti'nin başkenti Nalçık'a yerleşmiştir. Çalışmalarına orada devam etmektedir.

Karaçay halk edebiyatı araştırmaları...

AÇEMEZ

Elibizge han konakla keldile
Aman igi ala sorub bildile
Elibizde bolur bizni tilçile
Tilçi amanla cıyıldıla ketdile
Çaba corta Kırım haña cetdile
"Açemez katını" dedile, "ariv Boyunçak
Erikgen erge ol kesi bolur oyunçak".
Han, Açemezge keleşile iygendi,
Ariv Boyunçaknı bir keçege ber degendi.
"Tişiriv namıs satar elim-tiyrem cok,
Boyunçaknı haña koyar künüm cok.
Tüzün aytsam, patçah bıla han birdi,
Alay bolsa da ariv katın bıla can birdi.

Türkiye'deki Kuzey Kafkasyalılar'la Kafkasya'daki soydaşlarımızın yakın ilişki içinde olmalarını, gelecek için önemli görmektedir. Bu nedenle, yaz aylarını Türkiye'de geçirerek bilgi ve ilişki akışını sağlamaya çalışmaktadır.

Her Kuzey Kafkasyalı gibi, Abhazya ve Çeçenistan olayları O'nu üzmüştür. Buna rağmen, ümidini yitirmemiştir. Günün birinde, sağduyunun herşeyi düzeltereğine inanmaktadır.

Bir hususu, belirtmeden geçemeyeceğim. İzzet Aydemir Bey'in, 11 yıl yayınladığı Kafkas Kültürel Dergisi'nden, büyük ölçüde yararlandım. Kitaplarımı yazarken, benim için vazgeçilmez bir kaynak olmuştur. Bu vesileyle, hem kendisine hem de dergiye bildiklerini aktaran değerli yazar kadrosuna saygılarımı ve şükranlarımı arz ediyorum. Hayata veda edenlere, Allah'tan rahmet diliyorum.

Gene bir hususu daha belirtmek istiyorum. İzzet Aydemir, herkes gibi, dünya görüşünü ve politik tercihini açıkça ortaya koymuştur.

Bazı konularda, O'na katılmamamıza rağmen, aramızdaki diyalog hiç bir zaman kesilmemiştir. Kafkas Kültür Dergisi'ne yazmamı istemiş yazdıklarımı da geri çevirmemiştir. Yaşça benden büyük olduğu halde, daima beni ciddiye almıştır. Farklı düşünmeyi, bir zenginlik olarak gördüğünü takındığı tavırla belli etmiştir.

İzzet Aydemir hakkında, daha pek çok şey yazmak mümkün. Ben, hayatını, kişiliğini, eserlerini ve yaptığı çalışmalarını özetlemeye çalıştım.

Mensubu olduğu topluluğa, birşeyler vermek için, ömür boyu çalışan değerli büyüğüme saygılar sunuyorum. Bundan sonra da, verimli ve sağlıklı bir yaşam diliyorum..

Ariv boyunçaknı men haña beralmam
Hannı haterin men anı bıla kōralmam".
Bu söz bıla keleş ızına kaydadı
Açemezni cuvabın haña aytadı
Han degendi: "Açemez cigit caş ese,
Boyunçaknı bir keçege meñe bermezça,
Meni haterimi anı bıla kōrmezça,
Atasından kalğan cüz kocharı kaydadı?"
Cigit Açemez haña bılay aytadı:
"Kochar koy da biz adamlağa faydadı,
Kırım han alay cigit han ese
Alğa tuvğan tūñuç ulanı kaydadı?"
Munu bıla keleş entda ızına ketedi,
Açemezni sözlerin haña eltedi.
Kırım han munu eşitgen zamanda
Açıvlanıp sekirib öрге kobadı,
Savutun sabasın da beline tağadı.
Kesi barıp Açemezni eşiklerin kağadı,
İşara küle Boyunçak allına çığadı.
"Han" deydi, "seni avruvunu alayım,
Tiyrem honşum sözçüde catma koy,
Üsübüzden bu carık aynı batma koy,
Saña caravlu töşek casdık kakma koy."
Han tohtadı carık ay kökden bathınçı,
Sözçü honşula biri kalmay cathınçı,
Ariv Boyunçak töşek casdık kakğınçı.
Endi Han barıp Boyunçaknı coklaydı,
Açemez da çardakğa minib saklaydı,
Citi sadaknı Haña tutub maraydı.
Han olturganed orunduk allı şindikge,
Sadak kirend Handa semiz kindikge.

"AÇEMEZ" ni oğarğı variantın, **Dudalanı MAHMUT** 22.01.1951'de
Şıdaklanı İsmail bıla **Dudalanı Dr. Teñiz**'den cazıp alğandı.

Bu tekst Mahmutnu kol cazmasından alınıb basmağa hazır etilgendi.

Sılpağarlanı YILMAZ

**MUHACERETTEKİ KAFKASLI VATANSEVERLERİN
KAFKASYA'NIN KURTULUŞU İÇİN YAPTIKLARI
MÜCADELELERDEN HATIRALAR...**

"KAFKAS DAĞLILAR BİRLİĞİ" ÇEKOSLAVAKYA'DA*

20 Nisan 1924 günü Çekoslavakya'nın başkenti Prag'da "**Kafkas Dağlıları Birliği**"nin genel kurulu toplandı. N. F. Rudolf'un başkanlık yaptığı kongrede derneğin 6 aylık faaliyeti gözden geçirildi.

İlk sözü **N. A. Bigaev** aldı. Daha sonra denetçi K. D. Gürdiev raporunu sundu. Bîlahare talebeler adına **B. Salamov** ile **Ali Şahanov** konuştular. "**Kafkazskiy Goretz**" adıyla bir dergi yayımlanmasının karara bağlanması temennisinde bulundular.

Yapılan seçimde yönetim kurulu ile diğer kurullar oluşturuldu.

Yönetim Kurulu:

Ahmet Tsalikov (Başkan)
Murat Gatagogu (Bşk. Yrd.)
V. V. Vazov (Sekreter)
K. D. Guldiev (Muhasisip)

Denetleme Kurulu:

N. A. Bigaev
Kırım Giray Kuçmazukin
Canbulat Tzerekov
C. Kanukov (Yedek)

Kafkazskiy Goretz / Kafkas Dağlısı dergisi baş redaktörü: **Ahmet Tsalikov**.

Talebe Temsilcisi: **B. Salamov**.

Yeni idare heyetinin seçilmesinden sonra Çekoslavakya'da yaşayan Dağlı muhacirler arasındaki dağınıklık ve sürtüşmeler de ortadan kalktı.

Öte yandan yeni yönetim kurulu bir beyanname yayımlayarak birleşme çağrısında bulundu.

Muhaceretteki Tüm Dağlılara Sesleniyoruz!

Çekoslavakya'da yaşayan Kafkas Dağlıları "**Çekoslavakya Kafkas Dağlıları Birliği**" adıyla örgütlenmiştir.

Çekoslavak halkı ve resmi makamlar Kaafkaslı muhacirlere karşı daima samimi kardeşlik duygularıyla yakınlık göstermektedir.

Birliğimiz bu sayede ayakta durmakta ve tüzüğümüzdeki amaçlara uygun olarak tarihimize ve kültürümüze hizmet etmektedir.

Kafkas Dağlılarının öğrenim düzeyinin yükseltilmesine ve milli kültürümüzün yaşatılmasına Çekoslavak Hükümeti tarafından yapılan maddi ve manevi

yardımları ve verilen imkanları iyi değerlendireceğiz ve bunu hiçbir zaman unutmayacağız.

Dağlı gençler, muhacerette binbir sıkıntıya katlanarak, yaşam mücadelesi vererek elde ettikleri (yüksek tahsile dayalı) bilgileri Avrupa'da kazandıkları görgü ve deneyimlerle güçlendirerek Anavatan Kafkasya'ya götürecekler, vatanımıza ve milletimize yararlı hizmetlerde bulunacaklardır. Bu idealin bir gün gerçekleşeceğine yürekten inanıyoruz.

Çekoslovakya'da faaliyet gösteren "**Kafkas Dağlıları Birliği**" büyük bir inanç ve kararlılıkla tüm dünyaya yayılmış olan Kafkasya Dağlılarına sesleniyorlar:

Artık silkinip kendimize dönme ve bütün gücümüzü birleştirerek çalışma zamanı gelmiştir. Prag Örgütü birlik ve beraberliğin sağlanmasını, diğer büyük-küçük örgütlerin çalışmalarını koordine edecek ve faaliyetlerin bir merkezde toplanmasını sağlayacaktır. Eski ve yeni dünyada yaşayan Kafkasya Dağlılarının birleşmesinin lüzumuna, bağımsızlığın mutlaka birlik ve beraberlik içinde mümkün olacağına inanıyoruz.

Çekoslovakya "**Kafkas Dağlıları Birliği**" kardeş örgütlerle ve şahıslarla bağlantı kurmaya, vatanımıza (Kafkasya) ve milletimize yararlı olmaya karardır.

Soydaşlarımız! Dağlı Muhacirlerin çocukları! Haydi iş başına!

Vatana olan aşk ve bağlılığınızla hedefe varmanız, bizimle beraber daha da kolaylaşacaktır.

Muhaceretteki Dağlı Aydınlar Neyle Meşguller?

Bayatti Gappo: Berlin civarında yaşıyor. "Sagre'nin Monografisi"ni hazırlamakla meşgul.

Bigati Bekmirza: "**Kafkas Dağlıları ve Ruslar**" hakkındaki eserini bitirmeye çalışıyor. Eserinin bölümleri: 1. ve 2. bölümler "**Kafkasya ve Halkları**"na; 3. bölüm "**Din ve Adetler**"e; 4. ve 5. bölümler "**Dünya Harbi ve ihtilal, Kafkas Dağlılarının birliği ve Güneydoğu Birliği**"ne; 6. bölüm "**Kafkas Dağlıları Cumhuriyeti**"ne; 7. bölüm "**S. K. Dobrarmiyen'in çalışmaları**"na 8. bölüm "**Kuban ve Terek Yöresi Çevresi**"ne; 12. bölüm "**Dağlıların Yolu ve Kafkasya'nın geleceği**" konularına tahsis edilmiştir.

Elmurzuko Elmurza (Bekoviç Çerrkasski): Kafkasya'nın Arz ve Tul direleri arasındaki konumuyla ilgili çalışmalar yapıyor.

Ahmet Tsalikatti Kitap yazmakla meşgul:

"**İhtilal alevleri içinde KAFKASYA**" isimli romanı yayına hazırlıyor. İhtilal sırasında Kafkaslıların yaşantısını işliyor.

"**Kafkasya Notları**" isimli eserin birinci bölümü "**Dağlı Cumhuriyeti**"nin fiziki, coğrafi, istatistik, Linguistik ve ekonomik yönlerini işliyor**

* "Kafkazskiy Goretz" dergisinin 1924'te çıkan 1 no'lu sayısından çeviren Musa Ramazan.

** Burada adı geçen eserlerden henüz basılmayan orijinal müshalar, 1939'da Warschowa'nın bombardıman sırasında yok olmuşlardır. (Y.N.)

HABER

Çekoslavya "Kafkas Dağı Birliği", üyelerinin ekseriyetinin katılımı ile 2. Genel Kongresini yaptı.

İdare heyeti üyelerinin aralarında çıkan ihtilaf üzerine; dernek başkanı Ahmet Tsalikatti ve sekreter V. Vazov'un görüşleri doğrultusunda genel kurul toplanarak yeni yönetimi seçti:

M. Hatagogo	(Bşk.)
Ahmet Nâbi Magoma	(Bşk. Yrd.)
V. Beselov	(Sekreter)
K. Guldiev	(Veznedar)
Elmurza B. Çerkasski	(Üye)

Yeni yönetim "Çekoslavya Devleti tarafından yüksek tahsil talebelerine verilen bursun Dağı öğrencileri arasında, durumları gözönünde tutularak dağıtılmasına;

Alınan tedbirlerin Çekoslavya Hükümeti'ne iletilmesine;

Dağlılar arasında yüksek tahsil gören öğrencilerin artırılması amacıyla 10 öğrenciye daha burs temin edilmesine ve sağlanacak bursun K. Zangiev (Osetin), İ. Sidakov (Kabardey), İ. Orusbiyev (Malkar), Aytok Kundukov (Osetin), BAYAN Şumakova (Adiğe), v.s. ye tahsis edilmesine;

Vizesiz olarak Prag'a gelen A. Sultanzade (Azeri) ve Nevruz Sunçov'a vize alınmasına;

Her hafta genellikle Cumartesi-Pazar günleri yapılan toplantıların daha rahat bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için dernek olarak yer teminine ve bunun için de gazetelere ilan verilmesine" karar verdi.

Öte yandan; Gençlik Kolu'nun yönetim süresinin sona ermesi sebebiyle aynı yılın 1 Kasım günü (6 aylık görev süresinin dolması üzerine) genel kurul toplantıya çağrıldı. Kafkasya Dağlılar Birliği'nin şeref üyesi M. F. Rudolf başkanlığında toplanan kongre 4 çekimser oy'a karşılık, hazirunun ittifakıyla eski üyelerden Beselov, Birliğin sekreterliğine ve Dağı talebelerin sözcülüğüne seçildi.

Genel Kurul'da ayrıca:

- ✓ Birliğe yeni üyeler kaydedilmesine,
- ✓ Kafkas Dağlısı (Kafkazskiy Goretz) dergisinin yayınına devam edilmesine ve üyelerce yapılan maddi yardımın artırılmasına,
- ✓ Talebelere yeni burs sağlanmasına,
- ✓ Maarif ve kültür sorunlarına önem verilmesine, karar alındı.

Üyelerin çoğalması sebebiyle Bruno kentinde bir şube açılması için müteşebbis olarak Barasbi Baytugan (Bşk.) ile Mustafinov'a (Skr.) yetki verilmişse de gerekli maddi imkanlar temin edilemediği için bu teşebbüs gerçekleştirilememiştir.

Parasızlık ve edebiyatçı azlığı sebebiyle derginin yayını zamanla zayıflamıştır. Ama bütün bu olumsuzluklara rağmen "Kafkas Dağlısı" dergisinin 2. ve 3. sayıları yayınlanmıştır.

Talebelerin okul ihtiyaçları için Çekoslavakya Kızılhaç'ından 1500 kron sağlanmıştır.

Keza, bize her zaman dost elini uzatan Dr. Ulman da hasta üyelerimizin gereksinimlerine harcanmak üzere 1500 kron yardımda bulunmuştur.

Yukarıda adı geçen bursiyerlerden başka adigeyli bayan Hadcet Siatokova'ya da 2 yıllık burs imkanı temin edilmiştir.

Yönetimin normal süresini doldurması sebebiyle 1 Mayıs günü Genel Kurul toplanarak yeni yönetimi seçmiştir.

Zor durumda olan bizlere Çekoslavakya Hükümeti'nin maddi ve manevi yardımlarının devam edeceğine inanıyoruz.

ÇEKOSLAVAKYA'da OKUYAN "KAFKAS DAĞLILARI BİRLİĞİ'nin ÜYELERİ...

1. **M. Abatziati** (Osetin) - Prag Ün. Rus Hukuk Fak. 4. Sınıf.
2. **Bekoviç Çerkasski Elmurza** (Adige) - Prag Kraliyet Ün. Ziraat Fak. 4. sınıf
3. **Hamit Bekuh** (Adige) - Ukrayna Akademisi 2. sınıf
4. **Kazihan Besolt** (Osetin) - Prag Üniversitesi Ticaret Fakültesi 1. sınıf
5. **Beylat Bjegako** (Adige) - Prag Politeknik 1. sınıf
6. **Kosta Gulditi** (Osetin) - Rus Enstitüsü Ziraat Bölümü 2. sınıf
7. **Cemaleddin Kanukuatli** (Osetin) - Prag Politeknik Ziraat Bl. 1. sınıf
8. **Kırımgeriy Kuşmeçoko** (Adige) - Prag Politeknik Elektromekanik Bl. 1. sınıf
9. **Ahmet Nabi Mustafin** (Avar) - Prag Politeknik Elektromekanik Bl. 1. sınıf
10. **Abdullah Mustafin** (Tatar) - Bruno Yüksekokulu Kimya Bl.
11. **Boda Salaneti** (Osetin) - Prag Politeknik Yüksekokulu Yollar Bl. 3. sınıf
12. **Salkazanti** (Osetin) - Prag demiryolu yüksekokulu 1. sınıf
13. **Ruslan Tlatdaki** (Osetin) - Prag Politeknik Yük. Okl. Oğronomi Bl. 1. sınıf.
14. **Ali Şahan** (Malkar) - Prag Politeknik Yüksekokulu Elektromekanik Bl. 1. sınıf
15. **Murat Hatgogu** (Oset) - Prag Hür Ukrayna Ün. Finans Bl. Hazırlık sınıfı
16. **Etem Tabasaran** (Dağıstanlı) Prag Ün. Maden Müh. Fak.
17. **Sellm Taygan** (Tatar)
18. **Bayan Şumakova** (Adige)
19. **Aytek Kundukh** (Osetin)
20. **İ. Orusbiy** (Malkar)
21. **İ. Sidakov** (Kabardey)
22. **K. Zangiev** (Osetin)
23. **A. Sultanzade** (Azeri)
24. **Nevruz Sunç** (Malkar)
25. **Barasbi Baytugan** (Osetin)
26. **Hadcet Siatoko** (Adige)
27. **V. Vazov**
28. **Canbulat Cerikov**

Musa Ramazan

İstanbul Birleşik KAFKASYA Derneği Olağanüstü Kongre Yaptı...

01.12.1996 tarihinde yapılan Olağanüstü Genel Kurul neticesinde derneğimizin "Kuzey Kafkasyalılar Kültür Derneği" olan adı, BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ olarak değiştirilmiştir.

Yönetim organlarına seçilen kişi ve görev dağılımları aşağıdaki gibidir.

YÖNETİM KURULU

ASİL

Nail SÖNMEZ (Başkan)
Ekrem ATBAKAN (Başkan Vekili)
Uğur VURUŞKAN (Genel Sekreter)
İbrahim ŞEKERCİ (Veznedar)
Orhan YILMAZ (Muhasip)

YEDEKLER

Kadriye YILDIRIM
Veysel AKÇA
Hikmet CANBAY
Ömer Faruk BULUŞ
Murat KUBİLAY

DENETLEME KURULU

M.Nüzhet ÇETİNBAS
Erol KARAYEL
Nuriye KANPOLAT

Saffet Kamil ÖZMEN
Güler VURUŞKAN
Arzi ÖZKURT

İSTANBUL BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ BİLDİRİSİ

21 Mayıs 1864, Kafkasya Halklarının insanlık tarihi boyunca vatan bildikleri ve yaşadıkları topraklardan Rus zulmü ile sürgün edildikleri, karanlık bir dönemin başlangıç tarihidir.

Bu tarih öncesinde vatan topraklarının savunması, güçler dengesinin olmadığı acımasız savaşlarla ve dünyanın gözleri önünde kahramanca yapılmıştır. Bunun böyle olduğu o dönemin saldırgan devleti olan Rusya dahil, bütün dünya devletleri tarafından kabul edilmektedir.

Ancak bizler biliyoruz ki;

Bu devletler, sergilediğimiz bütün kahramanlıklara ve hayranlıkla ifade ettikleri kültür değerlerimize rağmen, bizleri Vahşi Dağlılar olarak gördüler. Dolayısıyla saldırgan Rusya, "Kafkaslara medeniyet getireceğim (!) iddiasıyla Kafkaslarda katliamlar uyguladı. Dünya politikasını belirleyen diğer devletler ise, bölgede milli birliğin ve bunun göstergesi olan devlet otoritesinin olmadığını ve güvensizliğini bahane ederek, gerçekleştirmedikleri yardım vaatlerinden öteye bir şey yapmadılar.

Halbuki 1700'lü yıllarda Kafkaslarda KAYTUKO Aslanbeg'in başlattığı ve sonrasında İmam MANSUR'un Kafkas Müridizmi ile geliştirdiği siyasi ve askeri birlik mücadelesi görmezlikten gelinmiştir. Dolayısıyla korkaklık ve çıkar ilişkilerine dayalı siyasi tutumlar nedeniyle istikrarı ve birliği sağlayacak doğru insanlar yalnız bırakılmışlardır. Bu mücadeleyi zirveye taşıyan ve bugün bile bütün askeri otoritelerin hayranlıkla bahsettikleri İmam ŞAMİL de aynı yalnızlığa itilmiştir.

Kafkas halklarının içerisinde oldukları bölgesel, etnik, siyasi, dini parçalanmışlıklar

bu güvensizliğin temelini teşkil edebilir. Ancak birlik ve bağımsızlık mücadelesi veren liderlerin yapılmayacak veya yapılamayan yardım vaadleriyle yalnız bırakılmaları, onların temsil ettiği bölge halklarının katledilerek ve hatta sonrasında vatanlarından sürülerek yok olmalarına zemin hazırlamak neyle izah edilebilir?

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, Kafkas Nart Mitolojisindeki SOWSRIKO'nın tanrıdan ateşi getirdiği gibi, İmam MANSUR'un yaktığı birlik ve bağımsızlık ateşi, Kafkaslar'da ve Kafkasyalıların'da hiçbir zaman sönmemiştir. Kafkasların en karanlık döneminin başladığı 1864 yılı sonrasında bu ateş zaman zaman küllenmiş olsa bile, hiçbir zaman sönmemiştir. 1878'de, 1905'de, 1918'de, 1944'de ve 1900'lı yıllarda bağımsızlık ateşi sürekli yakılmıştır. Dolayısıyla bu ateşin sönmeyeceğine olan inancımız tamdır.

Kafkasların dışında ise, bu birlik ve bağımsızlık ateşine 1908'de İstanbul'da kurulan "Çerkes İttihat ve Teavün Cemiyeti" ile destek verilmiştir. Hatta bu cemiyet ve devamında kurulan diğer Kafkas cemiyetlerinin öncülüğünde Kafkas toplumu, içerisinde yaşadığı Osmanlı Devleti'ne hizmetlerini esirgememiştir. Aynı Kafkas toplumu Türk devletinin bağımsızlık savaşında verilen mücadelenin nüvesini oluşturmuştur.

Bu kadrolardır ki, 1918'de Bağımsız (Birleşik) Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin temelini atmışlardır. Neyazık ki Kızıl Ahtapot yalan vaadlerle ve baskılarla, 1900'lı yıllara kadar bu ideali yok etmeye çalışmıştır. Ancak yok edememiştir. Rengi ne olursa olsun, hiçbir emperyalist güç bu ideali yok edemeyecektir.

Ne yazık ki bu kadrolar 1921 yılından sonra Kafkaslar'ı, 1923 yılından sonra Türkiye'yi terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu yalnız insanlar 1945 yılına kadar Avrupa'da mücadele etmişlerdir. Aynı kadrolar 1950 yıllarında Türkiye'nin daha serbest ve demokratik bir yapıya kavuşması, aynı zamanda batı ile yaptığı ittifaklarla kendini doğu blokuna karşı daha güvenli hisetmesiyle, kuzeye karşı olan politikasının değişmesi sonucunda, 1951 yılında kurumlaşarak, Cumhuriyet döneminin ilk Kafkas derneği olarak, bu derneğin temelini atmışlardır. Bu vesile ile dava büyüklerimizi ve şehitlerimizi rahmetle ve şükranla anıyoruz.

1951 yılında bu derneği kuran büyüklerimizin amacı olan "Bağımsız Birleşik Kafkasya" idealini hiçbir zaman unutmayacağız. Önümüzdeki bütün güçlüklerle, engellemelerle, aramıza ekilmek istenen bütün ayrılıklara rağmen, bu ideale olan imanımızla yolumuza devam edeceğiz.

Bu inançla derneğimizi kuran Sait ŞAMİL, Pşimaho KOSOK, Alihan KANTEMİR, Vassan Giray CABAĞI ve diğer büyüklerimizin inandıkları, mücadelesini verdikleri ve bizlere ulaştırdıkları düşüncelerinin sesli ifadesi olan Birleşik Kafkasya idealini gerçekleştirmeyi onların vasiyeti olarak kabul ediyoruz.

11 Aralık 1994 tarihi Kafkasların unutmayacağı, ayrıca bu idealimizi daha da gerekli kıldığı ve perçinlediği Çeçenistan'ın işgal tarihidir. Bu tarih aynı zamanda Birleşik Kafkasya idealinin sıcaklığında Rus emperyalizminin erimeye başladığı tarihtir. Bu vesile ile bu şanlı destanın lideri Cohar DUDAYEV'i ve diğer şehitlerimizi rahmetle anıyor, gazilerimize selam olsun diyoruz.

Bağımsız Birleşik Kafkasya misyonunun yaşatılması ve gerçekleştirilmesi gereğinden hareketle, bu anlamlı tarihin yıldönümü olan 11 Aralık 1996 tarihinden itibaren derneğimizin adının BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ olarak değiştirilmesi, 01 Aralık 1996 tarihinde dernek merkezimizde yapılan genel kurulda ittifakla kabul edilmiştir.

11 Mayıs 1951'den bu yana hizmet veren derneğimiz, 11 Aralık 1996 tarihinden itibaren BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ adı altında bu ideale hizmet etmeye devam edecektir.

"KAFKAS VAKFI" NIN FAALİYETLERİ

1995 yılının Haziran ayında kuruluşunu tamamlayan İstanbul "KAFKAS VAKFI", vakıf senedinin 3. maddesinde yer alan amaçlarını (eğitim, kültür, sanat, spor ve sosyal dayanışma) gerçekleştirmeye büyük bir şevkle devam etmektedir.

Fethi Güngör (Bşk.), **İsmail Tunçbilek** (Bşk. Yrd.), **Erol Karayel** (Skr.), **Ahmet Kılıç** (Muh.), **M. Nüzhet Çetinbaş** (Üye), **Mustafa Özsaray** (Üye), **Şakir Şahin** (Üye) den oluşan Vakıf Yönetim Kurulu'nun örnek çalışmaları camiamızda sevinç uyandırmakta ve takdir toplamaktadır.

Vakfın kısa sürede ortaya koyduğu güzel hizmetlerden başlıcalarını kısa kısa da olsa okuyucularımıza ve hemşehrilerimize duyurmayı görev saydık.

Gerek kuruluş döneminde gerekse kurulduktan sonra gerçekleştirilen hayırlı hizmetlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

✓ Vekâlet ve bedelleri alınmak suretiyle, hayırsever müsliman kardeşlerimizin bağışladığı 65 kurban 1994 yılında, 241 kurban da 1995 yılında Kafkasya'nın çeşitli yörelerinde kesilerek ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır.

✓ İki kermeste toplanan 1.5 milyar TL. Çeçenistan'a yardım olarak aktarılmıştır.

✓ Abhaz-Gürcü savaşı sırasında şehit düşen 30 Kafkaslı soydaşımızın geride kalan yetimlerine 1994 yılından beri nakdi yardım yapılmaktadır.-Bütün masrafları Vakıf tarafından karşılanmak üzere 8 Kafkaslı öğrenci, yüksek tahsil hazırlıkları için Türkiye'ye getirilmiştir.

✓ Kafkasya'dan Türkiye'ye okumaya gelen 85 öğrenciye aylık burs verilmektedir.

✓ 1995 yılında 3 kişilik bir heyet Kafkasya'ya gönderilerek, Vakfın çalışmalarına yön vermek üzere araştırma yapmaları sağlanmıştır.

✓ Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 100 kadar katalog taranarak Kafkasya ile ilgili yaklaşık 1000 belgenin özeti alınmış bunlardan 600'ünün fotokopileri çekilmiştir.

✓ 18 bin tirajlı bir Kafkas takvimi hazırlanarak pazarlanmıştır.

✓ Kafkasya ile ilgili 750 ciltlik bir kitablık oluşturulmuştur.

✓ Kafkasya'ya bol miktarda 365 yapraklı duvar takvimi, elifba ve Kur'an-ı Kerim ve kitap yardımı yapılmıştır.

✓ Vakıf binasında aylık seri konferanslar düzenlenmektedir.

1996 gününden itibaren üç aylık bir bülten yayınlanmaya başlamıştır.

Bunlara ilaveten pek çok kültür ve sosyal yardım içerikli faaliyetler yapılmıştır. İstanbul "KAFKAS VAKFI"nın kısa zamanda gerçekleştirdiği bu güzel ve hayırlı hizmetler her türlü takdir ve tahsinin üstündedir. Laf değil hizmet üreten Vakfın kurucular kuruluna ve genç-idealist yöneticilerine tebriklerimizi iletiyoruz, candan teşekkür ediyoruz, hayırhah çalışmalarında Cenab Hak'tan muvaffakiyetler niyaz ediyoruz.

Birleşik KAFKASYA

Kafkasların geleceği; emperyalistlerin tayin ettiği ve onların çıkarlarına hizmet eden kendi halkı için değil de, kendi halkına politika yapan korkak tutumlarla değil, Kafkasya'nın çıkarlarına ve doğrularına inanan, güvenen, bilen ve çalışan nesillerle olacaktır.

**İSTANBUL BİRLEŞİK KAFKASYA DERNEĞİ
YÖNETİM KURULU**